

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ в ЕК:

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
« ____ » _____ **2024 р.**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Шляхи підвищення ефективності використання
основних засобів аграрного підприємства»**

Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Анастасія ПОКАСЬ

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Ігор ВІНІЧЕНКО

Дніпро – 2024

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу
Кафедра: Економіки
Освітньо-професійна програма: «Економіка»
Спеціальність: 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
«_____» _____ 2024р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Покась Анастасії Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів аграрного підприємства

Науковий керівник: Вініченко І.І., д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «01» жовтня 2024 року № 3247

2. Термін подання здобувачем роботи: 02.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони та законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ. 1. Теоретичні основи ефективного використання основних засобів аграрного підприємства. 2. Аналіз ефективності використання основних засобів ТОВ «ДВК». 3. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на аграрному підприємстві. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Динаміка складових активів і пасивів ТОВ «ДВК». 2. Основні фінансові показники ТОВ «ДВК». 3. Розрахунок коефіцієнтів фінансового стану 4. Динаміка складових основних засобів. 5. Структура основних засобів ТОВ «ДВК». 6. Амортизація основних засобів. 7. Ефективність використання основних засобів ТОВ «ДВК». 8. Напрями модернізації та оновлення оснвних засобів. 9. Впровадження інноваційних технологій управління основними засобами. 10. Оцінка ефективності оптимізації основних засобів.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15.02.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір вихідної інформації	Лютий-березень 2024 р.	
2	Підготовка теоретичного розділу	Квітень-травень 2024 р.	
3	Робота над другим розділом	Червень-серпень 2024 р.	
4	Робота над третім розділом	Вересень-жовтень 2024 р.	
5	Узагальнення висновків та пропозицій	Листопад 2024 р.	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи	Листопад 2024 р.	

Здобувачка _____
(підпис)

Анастасія ПОКАСЬ

Науковий керівник _____
(підпис)

Ігор ВІНІЧЕНКО

РЕФЕРАТ

Тема: «Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів аграрного підприємства»

Кваліфікаційна робота: 85 с., 24 табл., 5 рисунків, 51 літературне джерело.

Об'єктом дослідження є процес використання основних засобів аграрного підприємства.

Предметом дослідження є сукупність методів та інструментів оцінювання та підвищення ефективності використання основних засобів аграрного підприємства, зокрема ТОВ «ДВК».

Метою дослідження - є розробка теоретико-методологічних і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання основних засобів аграрного підприємства на прикладі ТОВ «ДВК».

Для досягнення мети, сформовано наступні *завдання*:

- визначити поняття та надано класифікацію основних засобів;
- обґрунтувати економічне значення та роль основних засобів в аграрному виробництві;
- дослідити нормативно-правове регулювання використання основних засобів в аграрному секторі;
- провести організаційно-економічну характеристику діяльності ТОВ «ДВК»;
- здійснити структурно-динамічний аналіз основних засобів підприємства;
- оцінити ефективність використання основних засобів аграрного підприємства;
- визначити напрями модернізації та оновлення основних засобів аграрного підприємства;
- обґрунтувати перспективи використання інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК»;
- розробити заходи для оптимізації використання основних засобів та оцінка економічної ефективності запропонованих заходів у ТОВ «ДВК».

У процесі виконання роботи використовувалися різноманітні *методи* дослідження, що дозволили забезпечити комплексний підхід до аналізу ефективності використання основних засобів та розробки практичних рекомендацій. За допомогою економічного аналізу визначалися рівень рентабельності, продуктивність праці, фондівіддача, фондоозброєність та інші ключові показники, що дозволило виявити резерви для підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази підприємства. Для візуалізації результатів дослідження використовувалися діаграми, графіки та схеми (графічний метод). Графічне представлення інформації сприяло кращому розумінню отриманих даних, демонстрації динаміки показників та порівняння ефективності використання основних засобів у часі та з іншими підприємствами. Використання зазначених методів дозволило забезпечити наукову обґрунтованість дослідження, провести детальний аналіз основних засобів ТОВ «ДВК» та розробити дієві рекомендації для підвищення їх ефективності.

Наукова новизна роботи полягає у розробці практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності використання основних засобів у ТОВ «ДВК», зокрема шляхом впровадження нових методів управління та модернізації технічної бази. Уперше для даного підприємства проведено деталізований аналіз ефективності використання основних засобів з урахуванням сучасних економічних умов.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Аграрне підприємство, дослідження, заходи, підвищення, технології, ефективність, інвестиції, модернізація, основні засоби, розвиток, управління, стратегії.

KEYWORDS

Agrarian enterprise, research, measures, promotion, technology, efficiency, investment, modernization, fixed assets, development, management, strategies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	111
1.1. Поняття та класифікація основних засобів.....	111
1.2. Економічне значення та роль основних засобів в аграрному виробництві	18
1.3. Нормативно-правове регулювання використання основних засобів в аграрному секторі.....	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ТОВ «ДВК»	299
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «ДВК».....	299
2.2. Структурно-динамічний аналіз основних засобів підприємства	411
2.3. Оцінка ефективності використання основних засобів підприємства.....	488
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	599
3.1. Напрями модернізації та оновлення основних засобів підприємства.....	599
3.2. Перспективи використання інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК»	644
3.3. Розробка заходів для оптимізації використання основних засобів та оцінка економічної ефективності запропонованих заходів у ТОВ «ДВК».....	699
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	755
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	866

ВСТУП

Актуальність теми Ефективне використання основних засобів є однією з ключових передумов стабільного розвитку підприємств аграрного сектору, особливо в умовах сучасної економіки України, яка характеризується значними викликами і динамічними змінами. Основні засоби забезпечують матеріально-технічну базу підприємств, від якої залежить їхня здатність виробляти конкурентоспроможну продукцію, оптимізувати витрати та підвищувати рентабельність діяльності. Враховуючи, що аграрний сектор є стратегічно важливим для національної економіки, дослідження шляхів підвищення ефективності використання основних засобів є надзвичайно актуальним.

Актуальність теми обумовлена зростаючою потребою аграрних підприємств у модернізації матеріально-технічної бази та запровадженні сучасних технологій управління. Зношеність основних засобів, недостатнє інвестування у їх оновлення, низька енергоефективність та обмежений доступ до фінансових ресурсів є одними з ключових проблем, що стримують розвиток аграрного сектору України. Особливо гостро ці проблеми проявляються в умовах посилення конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках. У цьому контексті дослідження шляхів оптимізації використання основних засобів є важливим завданням для забезпечення сталого функціонування підприємств, підвищення їхньої продуктивності та економічної ефективності.

Наукова література свідчить про значний інтерес до проблеми підвищення ефективності використання основних засобів. Зокрема, праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як В. Г. Андрійчук, М. М. Бенько, Т. А. Бутинець, О. В. Захарчук, В. В. Костенко, В. В. Кузьома, І. В. Томашук, О. Г. Шпикуляк, О. О. Яцух та інших, акцентують увагу на важливості оптимізації структури основних засобів, підвищенні рівня їх оновлення та застосуванні інноваційних технологій у сфері управління. Проте питання ефективного використання основних засобів в умовах сучасних викликів, зокрема у сільському господарстві

України, залишаються недостатньо дослідженими, що обумовлює актуальність обраної теми.

Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання основних засобів аграрного підприємства на прикладі ТОВ «ДВК».

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- визначити поняття та надано класифікацію основних засобів;
- обґрунтувати економічне значення та роль основних засобів в аграрному виробництві;
- дослідити нормативно-правове регулювання використання основних засобів в аграрному секторі;
- провести організаційно-економічну характеристику діяльності ТОВ «ДВК»;
- здійснити структурно-динамічний аналіз основних засобів підприємства;
- оцінити ефективність використання основних засобів аграрного підприємства;
- визначити напрями модернізації та оновлення основних засобів аграрного підприємства;
- обґрунтувати перспективи використання інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК»;
- розробити заходи для оптимізації використання основних засобів та оцінка економічної ефективності запропонованих заходів у ТОВ «ДВК».

Об'єктом дослідження є процеси використання основних засобів у діяльності аграрного підприємства.

Предметом дослідження є економічні та організаційні аспекти підвищення ефективності використання основних засобів, а також їх модернізація з урахуванням сучасних умов господарювання.

Практична та рекомендаційна частини роботи будуть написані на основі товариства з обмеженою відповідальністю «ДВК», яке спеціалізується на

виробництві сільськогосподарської продукції. Аналіз його матеріально-технічної бази дозволяє виявити проблемні аспекти, оцінити потенціал розвитку та сформулювати практичні рекомендації для підвищення ефективності використання основних засобів.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використовувалися різноманітні методи дослідження, що дозволили забезпечити комплексний підхід до аналізу ефективності використання основних засобів та розробки практичних рекомендацій. Економічний аналіз використовувався для вивчення фінансово-економічних показників підприємства, які характеризують ефективність використання основних засобів. Статистичні методи застосовувалися для обробки кількісної інформації щодо динаміки використання основних засобів. Аналіз проводився на основі таких статистичних показників, як середні величини, темпи зростання та приросту, варіації та структурні зрушення. Це дозволило оцінити тенденції та закономірності у використанні основних засобів у ТОВ «ДВК» за певний період. Порівняльний аналіз застосовувався для оцінки ефективності використання основних засобів підприємства порівняно з іншими підприємствами галузі. Порівняння проводилося за основними показниками, що характеризують технічний стан, рівень зношеності, продуктивність та рентабельність основних засобів. Це дозволило визначити позицію підприємства на ринку та виявити напрями для вдосконалення. Для візуалізації результатів дослідження використовувалися діаграми, графіки та схеми (графічний метод). Графічне представлення інформації сприяло кращому розумінню отриманих даних, демонстрації динаміки показників та порівняння ефективності використання основних засобів у часі та з іншими підприємствами. Використання зазначених методів дозволило забезпечити наукову обґрунтованість дослідження, провести детальний аналіз основних засобів ТОВ «ДВК» та розробити дієві рекомендації для підвищення їх ефективності.

Наукова новизна роботи полягає у розробці практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності використання основних засобів у ТОВ «ДВК», зокрема шляхом впровадження нових методів управління та модернізації

технічної бази. Уперше для даного підприємства проведено деталізований аналіз ефективності використання основних засобів з урахуванням сучасних економічних умов.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування розроблених рекомендацій у діяльності ТОВ «ДВК». Це дозволить не лише оптимізувати використання ресурсів підприємства, а й покращити його фінансові результати, підвищити конкурентоспроможність та забезпечити сталий розвиток.

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом обговорення на науково-практичних конференціях, а також через впровадження окремих рекомендацій у діяльність ТОВ «ДВК», що підтверджується відповідними документами. Результати наукових досліджень були опубліковані у статті «Інноваційні підходи до мінімізації витрат підприємства та їх вплив на конкурентоспроможність аграрної продукції» у фаховому журналі «Ефективна економіка» №11, 2024.

Структура роботи складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглянуто теоретичні основи ефективного використання основних засобів. Другий розділ присвячено аналізу діяльності ТОВ «ДВК» та оцінці ефективності використання основних засобів. У третьому розділі запропоновано шляхи модернізації основних засобів та оптимізації їхнього використання. Загальний обсяг роботи становить 86 сторінок, включаючи 24 таблиці, 5 рисунків та 51 джерело. Таким чином, виконане дослідження є актуальним і має практичну значущість для підвищення ефективності використання основних засобів в аграрному секторі України.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та класифікація основних засобів

Основні засоби відіграють важливу роль у процесах виробництва та розвитку підприємства. Вони забезпечують стабільність функціонування організацій та є важливим фактором для досягнення високої продуктивності праці та ефективності виробничих процесів. Вивчення понять і класифікації основних засобів необхідне для кращого розуміння їх ролі в господарській діяльності, а також для ефективного використання на підприємствах.

Поняття «основні засоби» є важливим елементом у фінансовому та управлінському обліку будь-якого підприємства. Це категорія, яка охоплює матеріальні активи, що використовуються протягом тривалого часу в процесі виробництва товарів і послуг, а також забезпечують сталий процес господарської діяльності підприємства. Підходи різних авторів до визначення цього поняття варіюються залежно від контексту, в якому вони розглядають основні засоби, але в основному всі визначення підкреслюють їхню довгостроковість, значення для виробничого процесу та потребу в обліку [24, с. 105]. Табл. 1.1 включає короткий огляд поглядів різних авторів і джерел щодо основних засобів, їхнього значення, функцій та ролі в економічній діяльності підприємства. Визначення базуються на різних підходах до класифікації основних засобів, їхнього обліку, а також їхнього впливу на ефективність роботи підприємств.

Таблиця 1.1

Підходи авторів щодо сутності поняття основних засобів

Автори, джерело	Підхід до сутності поняття «основні засоби»
1	2
В. Андрійчук [1, с. 415]	Основні засоби – це матеріальні активи, що використовуються в процесі виробництва або для надання послуг, мають довгострокове використання і не призначені для продажу.
В. Бабій [2, с. 201]	Основні засоби відіграють ключову роль у процесі виробництва, їх ефективне використання сприяє підвищенню продуктивності та зменшенню витрат підприємства.

Продовження табл. 1.1

1	2
М. Бенько [3, с. 114]	Основні засоби – це ресурси, які мають тривале використання в господарській діяльності підприємства і обов’язково підлягають обліку та контролю в системі бухгалтерії.
А. Білоусов [4, с. 21]	Під основними засобами розуміються матеріальні активи, що забезпечують довготривале виконання функцій підприємства, та є важливою складовою його економічної бази.
А. Білоченко, І. Гуца [5, с. 1011]	Розглядають основні засоби як частину матеріально-технічної бази, що використовується для виробництва продукції та надання послуг, і мають тривалий термін служби.
Т. Бутинець [6]	Основні засоби – це матеріальні активи, які використовуються протягом кількох періодів та забезпечують безперервність функціонування підприємства.
Ж. Гарбар [7]	Основні засоби є основою виробничого процесу, їх наявність та стан безпосередньо впливають на ефективність виробничої діяльності.
Н. Домбровська [8, с. 340]	Основні засоби – це засоби праці, що використовуються в процесі виробництва протягом тривалого часу і зберігають свою фізичну форму, за винятком природного зношування.
В. Єфанов [9, с. 21]	Основні засоби виступають ключовим елементом для забезпечення діяльності агробізнесу, їх ефективність сприяє підвищенню економічної стабільності підприємства.
О. Захарчук [10, с. 51]	Основні засоби є важливою складовою виробничого процесу, їх стан і використання безпосередньо впливають на результативність діяльності підприємства в аграрному секторі.
Л. Ільяш [12, с. 45]	Основні засоби – це ресурси, які активно використовуються у виробничому процесі та підлягають обліку і контролю згідно з вимогами бухгалтерського обліку.
О. Колісник, М. Поліщук [13, с. 1282]	Основні засоби є елементами виробничого процесу, які використовуються підприємствами для здійснення господарської діяльності протягом кількох років.
В. Костенко [14, с. 73]	Під основними засобами розуміють матеріальні активи, що використовуються для створення товарів і послуг і мають термін служби більше одного року.
Л. Костирко, Т. Соломатіна [15, с. 228]	Основні засоби – це елементи матеріально-технічної бази підприємства, без яких неможливе здійснення основної виробничої діяльності.
В. Кузьома [16, с. 1081]	Розглядає основні засоби як об’єкти, що забезпечують основні функції виробничого процесу та мають важливе значення для матеріального і фінансового стану підприємства.
К. Кухта, Т. Орошан [17, с. 107]	Основні засоби мають важливе значення для здійснення виробничої діяльності підприємства, їх ефективне використання підвищує конкурентоспроможність на ринку.
Л. Матвійчук [19, с. 42]	Основні засоби – це довгострокові матеріальні ресурси, що використовуються в процесі виробництва і служать для забезпечення сталості господарської діяльності підприємства.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) [20]	Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємства використовують у виробничій діяльності протягом більше одного року і не призначені для перепродажу.

Основні засоби є важливим елементом матеріально-технічної бази підприємства, що забезпечує його стабільне функціонування та розвиток. Згідно з різними авторами та джерелами, існує кілька підходів до визначення сутності основних засобів, кожен з яких акцентує увагу на певних аспектах їх використання, значення та ролі у виробничому процесі. Основні засоби – це матеріальні активи, які використовуються в процесі виробництва продукції чи надання послуг і які мають тривалий термін служби (більше одного року). Вони не змінюють свою форму або не переносять свою вартість на новостворений продукт повністю в момент їх використання, а амортизуються протягом тривалого часу. Основні засоби є частиною виробничих ресурсів підприємства і можуть включати будівлі, машини, обладнання, транспортні засоби, інструменти та інші матеріальні активи.

Автори В. Андрійчук [1, с. 415], В. Костенко [14, с. 73], М. Бенько [3, с. 114] та інші автори визначають основні засоби як матеріальні активи, які використовуються в процесі виробництва товарів або надання послуг і не призначені для перепродажу. Вони мають довгострокове використання (більше одного року) і не призначені для реалізації, що забезпечує їх стабільну роль у виробничому процесі.

Натомість, В. Бабій [2, с. 201], Ж. Гарбар [7] та О. Кухта і Т. Орошан [17, с. 107] підкреслюють важливість ефективного використання основних засобів для підвищення продуктивності і конкурентоспроможності підприємства. Автори відзначають, що оптимальне використання основних засобів сприяє зниженню витрат, підвищенню ефективності виробничих процесів і зміцненню фінансового стану підприємства.

Дослідники А. Білоусов [4, с. 21], Л. Костирко і Т. Соломатіна [15, с. 228], О. Захарчук [10, с. 51] трактують основні засоби як елементи матеріально-технічної бази, без яких неможливе здійснення основної виробничої діяльності підприємства. Вони виступають критично важливими для забезпечення безперервного виробництва і виконання ключових функцій підприємства.

Зокрема, В. Єфанов [9, с. 21] та Н. Домбровська [8, с. 340] наголошують на важливості основних засобів для агробізнесу, зокрема в контексті їх ролі у забезпеченні стабільності та економічної ефективності підприємств у аграрному секторі. Вони відзначають, що ефективне використання основних засобів у сільському господарстві безпосередньо впливає на результативність діяльності підприємств.

Автори М. Бенько [3, с. 114], Т. Бутинець [6], Л. Ільяш [12, с. 45] зазначають важливість обліку і контролю основних засобів у системі бухгалтерського обліку підприємства. Вони підкреслюють, що для забезпечення правильності та ефективності використання основних засобів необхідно ретельно вести їх облік, що дозволяє оцінити їх знос, амортизацію і загальний стан.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) [20] надає чітке визначення основних засобів як матеріальних активів, що використовуються підприємствами протягом більше одного року і не призначені для перепродажу. Цей стандарт сприяє уніфікації підходів до обліку основних засобів на міжнародному рівні, забезпечуючи підприємствам можливість відображати ці активи в своїй фінансовій звітності з дотриманням загальноприйнятих норм.

Загалом, можна стверджувати, що всі автори сходяться на думці, що основні засоби є важливими матеріальними активами, які використовуються підприємствами для здійснення господарської діяльності протягом тривалого періоду. Їх ефективне використання сприяє зростанню економічної стабільності підприємства, покращенню фінансових результатів і підвищенню конкурентоспроможності. Однак різні підходи акцентують увагу на різних аспектах основних засобів: від їх ролі у виробничому процесі до важливості обліку та контролю.

Основні засоби – це матеріальні активи, які використовуються підприємствами в процесі їх господарської діяльності для виробництва товарів, виконання робіт чи надання послуг. Вони характеризуються тривалим терміном служби (зазвичай більше одного року) і призначені для багаторазового використання, а не для перепродажу [43]. Основні засоби відіграють центральну

роль у виробничому процесі, оскільки забезпечують сталий функціональний процес, сприяють підвищенню ефективності підприємства, його конкурентоспроможності та економічної стабільності. Вони є важливою складовою матеріально-технічної бази підприємства і підлягають обліку, амортизації та контролю в системі бухгалтерії [12, с. 45].

Основні засоби мають фізичну форму, і це одна з основних їх характеристик. Вони відрізняються від нематеріальних активів, таких як патенти чи авторські права, через свою здатність здійснювати прямий вплив на виробничі процеси підприємства. Тому вони класифікуються як матеріальні активи, що можуть бути оцінені за допомогою вартості [4, с. 21].

Основні засоби повинні бути використані в межах одного або декількох операційних циклів підприємства, що зазвичай більше року. Вони не підлягають швидкому споживанню або перепродажу, а використовуються в процесі реалізації основних функцій підприємства, що створює підґрунтя для визначення їх як довгострокових активів [18, с. 237].

Основні засоби використовуються для виконання діяльності, яка приносить підприємству дохід. Вони сприяють безперервності виробничого процесу та є необхідною умовою для здійснення основних функцій підприємства (виробництво, надання послуг, виконання робіт). Це робить їх стратегічно важливими для кожного підприємства в будь-якому секторі економіки [24, с. 105].

Однією з характерних рис основних засобів є процес їх зносу і амортизації. Під впливом фізичного або морального старіння з часом зменшується їх корисність. Це призводить до необхідності планування амортизаційних відрахувань, що є важливою складовою бухгалтерського обліку та фінансового планування підприємства. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО 16) [20] підтверджує, що основні засоби є матеріальними активами, що використовуються більше одного року і не призначені для перепродажу, що відповідає загальним принципам обліку таких активів. Це сприяє уніфікації підходів до визначення, оцінки та обліку основних засобів на міжнародному рівні.

Основні засоби, завдяки своїй довгостроковій природі і здатності генерувати доходи, безпосередньо впливають на економічне зростання підприємства. Вони служать важливим джерелом забезпечення сталості та розвитку підприємства, формуючи базу для здійснення виробничих і операційних функцій. Тому їх ефективне використання прямо пов'язане з підвищенням економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства [27, с. 195].

Основні засоби є важливою складовою матеріально-технічної бази підприємства, яка безпосередньо впливає на ефективність виробничого процесу. Вони займають ключову роль у забезпеченні безперервності діяльності підприємства, мають тривалий термін служби та підлягають амортизації. Класифікація основних засобів дозволяє систематизувати їх за різними критеріями та забезпечити ефективне управління ними [11, с. 81]. Правильна класифікація є основою для проведення бухгалтерського обліку, планування витрат на амортизацію та інвестиційних стратегій, а також дозволяє зрозуміти їх вплив на економічну стабільність підприємства (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація основних засобів (побудовано на основі [25, с. 114])

Критерій класифікації	Підкатегорії	Характеристика
1	2	3
За призначенням	1. Виробничі основні засоби	Використовуються безпосередньо у виробничому процесі (машини, обладнання, інструменти).
	2. Невиробничі основні засоби	Використовуються для задоволення потреб підприємства, які не пов'язані з виробництвом (будівлі адміністрації, транспортні засоби для потреб персоналу).
За терміном служби	1. Довгострокові	Термін служби більше одного року, використовуються протягом декількох операційних циклів.
	2. Короткострокові	Термін служби до одного року (наприклад, устаткування, яке використовується тільки в рамках одного проекту або циклу).
За фізичним станом	1. Нові	Основні засоби, які ще не використовувалися або не зазнали значного зносу.
	2. Старі (зношені)	Основні засоби, що мають значний знос і потребують ремонту або заміни.

Продовження табл. 1.2

1	2	3
За матеріалом виготовлення	1. Будівельні	Будівлі, споруди, інші основні засоби, що служать для забезпечення діяльності підприємства.
	2. Машини та обладнання	Призначені для виробничого процесу (станки, верстати, комп'ютерна техніка, спеціалізоване обладнання).
За джерелом придбання	1. Придбані	Основні засоби, які були закуплені для виробничої діяльності підприємства.
	2. Виготовлені власними силами	Основні засоби, виготовлені підприємством для власних потреб (наприклад, будівництво власних приміщень чи виробництво спеціального обладнання).
За галузевим призначенням	1. Для промисловості	Основні засоби, що використовуються в промисловому виробництві.
	2. Для сільського господарства	Спеціалізовані засоби для роботи в аграрному секторі (трактори, комбайни, інші сільськогосподарські машини).
	3. Для транспорту та комунікацій	Засоби, що забезпечують транспорт та інші комунікаційні послуги (автомобілі, потяги, судна).

Класифікація основних засобів є необхідним інструментом для організації ефективного обліку, управління і використання матеріальних ресурсів підприємства. Вона дозволяє деталізувати й оптимізувати використання основних засобів, що є важливим для підвищення продуктивності та економічної ефективності підприємства. Розподіл основних засобів за різними критеріями, такими як призначення, термін служби, фізичний стан, матеріал виготовлення, джерело придбання та галузеве призначення, дозволяє краще організувати їх облік, забезпечити надійне планування ресурсів та знижує ризики зношування та витрат на їх обслуговування [16, с. 1081].

Отже, основні засоби є невід'ємною частиною активів підприємства, що забезпечують його основну діяльність протягом тривалого періоду часу. Вони представляють собою не лише інструменти для виробничих процесів, а й стратегічно важливі ресурси для розвитку та забезпечення економічної стабільності підприємства. З огляду на важливість їх обліку та ефективного використання, основні засоби є об'єктом ретельного контролю та моніторингу в системі бухгалтерії і фінансового управління. Основні засоби є важливою

частиною ресурсної бази підприємства та суттєво впливають на його виробничі можливості. Знання їх класифікації та особливостей обліку дозволяє підприємствам оптимізувати використання своїх активів, правильно оцінювати ефективність їх використання та забезпечувати стабільний розвиток. Розуміння різних аспектів основних засобів є необхідним для забезпечення сталого виробництва та збереження економічної безпеки підприємства.

1.2. Економічне значення та роль основних засобів в аграрному виробництві

Аграрний сектор економіки України традиційно є одним з основних драйверів національного розвитку, забезпечуючи значну частину валового внутрішнього продукту та експорту. В умовах війни, зокрема в контексті економічної нестабільності, основні засоби (земля, техніка, будівлі, споруди та інші капітальні активи) набувають ще більшої значущості для забезпечення сталості аграрного виробництва. Вони стають не тільки засобом виробництва, але й основою для відновлення та підтримки функціонування галузі в умовах бойових дій та руйнувань інфраструктури. Основні засоби – це матеріальні цінності, що використовуються в аграрному виробництві тривалий час (більше одного року) та зберігають свою фізичну форму, поступово зношуючись. Вони складаються з таких елементів, як земля, будівлі та споруди, сільськогосподарська техніка та обладнання [8, с. 342].

Основні засоби є важливою складовою ресурсної бази аграрного виробництва, оскільки вони забезпечують основу для здійснення основних виробничих процесів на сільськогосподарських підприємствах. У аграрному секторі основні засоби включають в себе землю, будівлі, машини, техніку, знаряддя праці, транспортні засоби, що використовуються для обробки земель, вирощування культур, тваринництва та інших видів діяльності. Економічне значення основних засобів у сільському господарстві обумовлене тим, що вони значно впливають на ефективність використання ресурсів, рівень продуктивності

праці та загальний економічний потенціал аграрних підприємств. Основні засоби в аграрному секторі відіграють кілька ключових ролей:

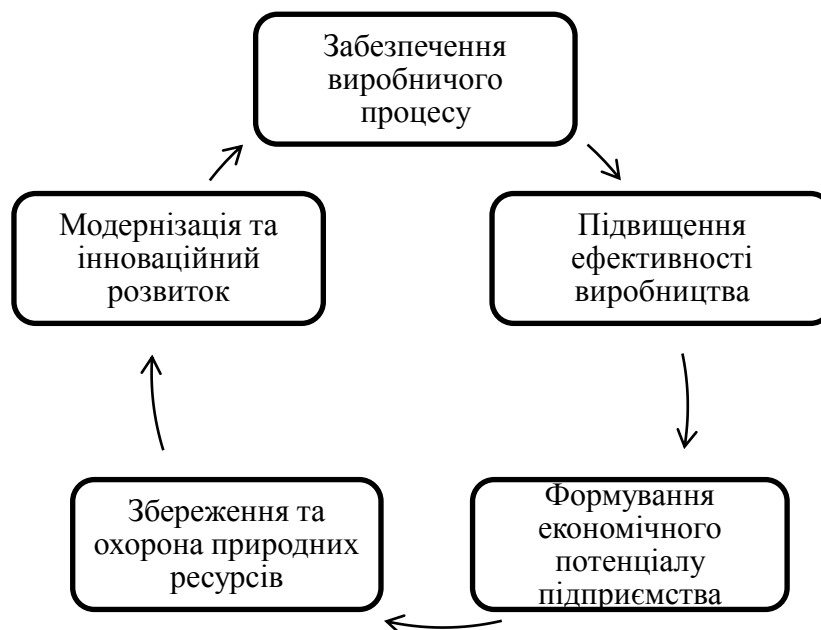

Рис. 1.1. Роль основних засобів в аграрному виробництві
(побудовано на основі [35, с. 84])

Основні засоби є необхідними для здійснення сільськогосподарського виробництва. Без техніки, обладнання, знарядь праці та будівель неможливо організувати роботу з обробки землі, вирощування та збору врожаю, утримання тварин. Таким чином, основні засоби створюють інфраструктуру для основних аграрних процесів [27, с. 197].

Використання сучасної техніки та технологічного обладнання дозволяє зменшити витрати на працю, підвищити продуктивність праці, знизити ризики пов'язані з природними факторами, поліпшити якість продукції. Наприклад, завдяки використанню сільськогосподарських машин можливе механізоване проведення робіт, що раніше здійснювалися вручну, таких як посів, обробка ґрунту, збирання врожаю, що дозволяє значно збільшити обсяг виробництва за короткий проміжок часу [16, с. 1081].

Сучасні аграрні технології вимагають постійного оновлення основних засобів. Інвестиції в нове обладнання та техніку дозволяють впроваджувати

інноваційні методи ведення сільського господарства, зокрема точне землеробство, яке базується на використанні сучасних інформаційних технологій та високотехнологічної техніки. Це сприяє підвищенню врожайності, зменшенню витрат на добрива, воду та паливо, а також збільшенню сталості виробництва.

Використання ефективних основних засобів дозволяє аграрним підприємствам не лише підвищувати продуктивність, але й раціонально використовувати природні ресурси. Наприклад, застосування енергоефективних машин та обладнання, а також технологій, що знижують витрати води та добрив, сприяє збереженню екологічної рівноваги та зниженню навантаження на навколишнє середовище [7]. Основні засоби – це основа капіталу аграрних підприємств. Вони виступають як довгострокові активи, що забезпечують стабільність діяльності. Якість та кількість основних засобів безпосередньо впливають на фінансову стійкість підприємства, його можливість здійснювати капіталовкладення, залучати кредити та інвестиції [24, с. 105].

Використання сучасних основних засобів, таких як трактори, комбайни, зрошувальні системи, дозволяє значно збільшити обсяг продукції на одиницю праці. Це важливо для забезпечення продовольчої безпеки країни та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в умовах обмежених земельних ресурсів. Сучасні основні засоби дозволяють значно зменшити витрати на енергоресурси, матеріали, паливо, а також скоротити витрати на утримання робочої сили. Технології, що використовуються в сільському господарстві, включаючи автоматизацію та роботизацію, дозволяють знижувати трудозатрати та підвищувати ефективність роботи [17, с. 107].

Підприємства, які інвестують у нові основні засоби, можуть отримати конкурентні переваги на ринку, оскільки здатні запропонувати більш якісну продукцію за конкурентними цінами. Сучасне обладнання також дозволяє своєчасно реагувати на зміни ринку та потреби споживачів, а також скорочувати виробничі витрати.

Інвестування в основні засоби має важливе значення для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору. Сучасні сільськогосподарські підприємства

активно використовують техніку, що дозволяє забезпечувати стале використання природних ресурсів і зберігати екологічну рівновагу.

У звичайних умовах основні засоби є основним ресурсом для виробництва продукції, забезпечуючи підвищення ефективності праці, оптимізацію витрат та збільшення обсягів виробництва. Вони здійснюють безпосередній вплив на рівень механізації, автоматизації, а також на розвиток інфраструктури аграрних підприємств. Під час війни значення основних засобів ще більше зростає через необхідність збереження та відновлення потенціалу аграрної галузі. В умовах війни основні засоби аграрних підприємств зазнають значних руйнувань та пошкоджень. Оскільки аграрне виробництво зазвичай зосереджено на великих територіях, часто під контролем військових дій опиняються землі, техніка, а також зберігання та транспортування сільськогосподарської продукції.

Втрата або пошкодження сільськогосподарської техніки, яка використовується для обробки земель, збору врожаю, транспортування продукції, значно знижує продуктивність праці. Відсутність технічної бази може призвести до зниження обсягів виробництва та росту витрат на здійснення операцій. Зруйновані склади, ангарні приміщення та інші інфраструктурні об'єкти ускладнюють зберігання продукції, її обробку та реалізацію. Це може призвести до втрат частини врожаю через неможливість належного зберігання. Незважаючи на те, що земля є основним засобом аграрного виробництва, під час війни земельні ресурси можуть бути пошкоджені через бойові дії. Пошкодження ґрунтів або забруднення територій мінними вибухами істотно знижує їх родючість та здатність до обробки [31]. У зв'язку з важливістю основних засобів для підтримки аграрного виробництва під час війни, важливо розробити стратегії їх збереження та відновлення:

– Ремонт та відновлення техніки. Важливо організувати ефективне відновлення сільськогосподарської техніки. Це може включати закупівлю нових одиниць техніки, а також мобілізацію існуючих ресурсів для ремонту пошкоджених машин.

– Мобільність інфраструктури. Підтримка доступу до збережених будівель та споруд, а також впровадження тимчасових конструкцій для забезпечення функціонування підприємств є критично важливими. Залучення місцевих підприємців до відновлення об'єктів аграрної інфраструктури може допомогти швидше відновити виробничі процеси.

– Інноваційні технології. Використання новітніх технологій для забезпечення аграрного виробництва, таких як безпілотні літальні апарати для обстеження територій або для точного зрошення та аналізу ґрунтів, може допомогти компенсувати втрати основних засобів [9, с. 21].

Економічне значення відновлення основних засобів полягає в збереженні та збільшенні виробничої потужності аграрного сектору, що є ключовим для забезпечення продовольчої безпеки та відновлення економіки країни після завершення бойових дій. Збереження основних засобів дозволяє підтримувати виробничі процеси, знижувати ризики продовольчих криз та забезпечувати робочі місця для населення. Крім того, відновлення технічної бази сприяє відновленню довіри інвесторів та забезпечує стабільність аграрних підприємств.

Основні засоби в аграрному виробництві є важливим фактором для стабільності та відновлення сільськогосподарського сектору в умовах війни. Втрата або пошкодження цих засобів призводить до значних економічних втрат, однак існують стратегії для їх збереження та відновлення, що дозволяють зберегти виробничу потужність галузі. Своєчасне реагування на зміни у сфері аграрного виробництва може допомогти мінімізувати наслідки війни та забезпечити подальший розвиток країни після її завершення [24, с. 108].

Отже, основні засоби є важливим елементом у системі аграрного виробництва. Вони забезпечують стабільність та ефективність функціонування підприємств, підвищують продуктивність праці, знижують витрати, сприяють впровадженню новітніх технологій та екологічно сталому розвитку. Відповідне використання основних засобів є основою для підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору, що має важливе значення для продовольчої безпеки країни. Інвестиції в сучасне обладнання та техніку є

стратегічним напрямком розвитку сільськогосподарських підприємств, який дозволяє забезпечити стабільне зростання та збереження економічного потенціалу аграрного виробництва в умовах глобалізації та технічних інновацій.

1.3. Нормативно-правове регулювання використання основних засобів в аграрному секторі

Основні засоби є невід'ємною складовою виробничого процесу аграрних підприємств, оскільки вони безпосередньо впливають на ефективність і продуктивність аграрного виробництва. Зазначена роль основних засобів в аграрному секторі визначає важливість належного нормативно-правового регулювання їх використання, збереження, амортизації та обліку. В Україні правова регламентація використання основних засобів у сільському господарстві має особливе значення через специфіку аграрного виробництва, земельних відносин і технічного оснащення галузі. Основні засоби в аграрному секторі включають землю, будівлі, споруди, сільськогосподарську техніку та інше обладнання, що використовується в процесі виробництва сільськогосподарської продукції. Правильне використання та збереження основних засобів дозволяє аграрним підприємствам не лише ефективно виконувати виробничі завдання, але й знижувати витрати та підвищувати конкурентоспроможність на ринку [18, с. 238]. Основними завданнями нормативно-правового регулювання використання основних засобів є:

- забезпечення ефективного використання ресурсів;
- збереження та відновлення технічного потенціалу підприємства;
- оптимізація амортизаційних витрат та податкових зобов'язань;
- регулювання безпеки і екологічної відповідальності [26, с. 643].

Основні засоби є важливою частиною будь-якого виробничого процесу, зокрема в аграрному секторі, де технічне забезпечення відіграє вирішальну роль у підвищенні ефективності та конкурентоспроможності підприємств. У зв'язку з особливостями аграрного виробництва, нормативно-правове регулювання

використання основних засобів в Україні має на меті забезпечення ефективного їх використання, належного обліку, амортизації та забезпечення податкових пільг для сільськогосподарських підприємств [16, с. 1081]. Законодавство і стандарти, що регулюють цей процес, мають на меті сприяти розвитку аграрного сектора через удосконалення механізмів обліку і фінансування, а також забезпечення належної підтримки для інвестицій у основні засоби (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Характеристика нормативно-правового регулювання використання основних засобів в аграрному секторі в Україні

№	Назва документа	Ключові положення
1	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» [20]	Регулює принципи обліку основних засобів, включаючи їх оцінку, амортизацію, переведення до іншої категорії.
2	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій [32]	Визначає структуру обліку активів, зокрема основних засобів, для аграрних підприємств.
3	Податковий кодекс України № 2755-VI [33]	Окреслює податкові аспекти обліку основних засобів, амортизації та податкових пільг для сільськогосподарських підприємств.
4	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [34]	Регулює правила бухгалтерського обліку основних засобів, їх амортизацію та переоцінку.
5	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [36]	Роз'яснює порядок ведення бухгалтерії щодо основних засобів, включаючи їх облік, інвентаризацію, списання.
6	Закон України про врегулювання заборгованості за бюджетними позичками [37]	Окреслює умови реструктуризації заборгованості для сільськогосподарських підприємств, що мають основні засоби на балансі.
7	Закон України «Про державну підтримку сільського господарства» [38]	Визначає умови фінансування аграрних підприємств, включаючи інвестиції в основні засоби.
8	Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу» [40]	Регулює використання основних засобів у системах інженерно-технічного забезпечення аграрного сектору.
9	Указ Президента України «Про заходи щодо прискорення розвитку аграрного ринку» [41]	Окреслює напрямки державної політики щодо розвитку аграрного ринку, включаючи використання основних засобів.
10	Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо дальшого розвитку лізингу в аграрному секторі економіки» [42]	Пропонує стимули для використання лізингу основних засобів в аграрному секторі.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО 16) визначає загальні принципи обліку основних засобів, такі як їх оцінка при придбанні, обчислення амортизації та правила переведення об'єктів до іншої категорії основних засобів. Це важливий документ для міжнародних аграрних підприємств або для тих, хто прагне інтегруватися в міжнародний ринок. Стандарт регулює порядок обліку витрат на придбання та утримання основних засобів, що є необхідним для забезпечення точності фінансової звітності в сільському господарстві [20].

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій затверджує порядок ведення обліку активів, у тому числі основних засобів, для підприємств аграрного сектору. Він визначає відповідні рахунки для обліку основних засобів і дає змогу підприємствам систематизувати облік руху активів, їх оцінку та амортизацію, що важливо для правильної фінансової звітності сільськогосподарських підприємств [32].

Податковий кодекс містить важливі норми, що визначають податкові аспекти обліку основних засобів, амортизації, а також надання податкових пільг для аграрних підприємств. Важливим є положення щодо податкових пільг для сільськогосподарських підприємств, що дозволяє знижувати податкове навантаження на аграріїв, особливо при придбанні нових основних засобів [33].

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» містить конкретні правила щодо обліку основних засобів, визначає порядок їх амортизації та переоцінки. Згідно з цим документом, підприємства повинні застосовувати певні методи для оцінки вартості основних засобів, їх списання та передачі до інших груп активів [34].

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів дають деталізовані вказівки щодо ведення бухгалтерії в частині обліку основних засобів, їх інвентаризації та списання. Вони допомагають підприємствам правильно відображати в бухгалтерії рух основних засобів, їх амортизацію та інші бухгалтерські операції, що є важливими для аграрного сектору [36].

Закон України про врегулювання заборгованості за бюджетними позичками регулює умови реструктуризації заборгованості для сільськогосподарських підприємств, зокрема, тих, що мають основні засоби на балансі. Закон визначає механізми та процедури для врегулювання заборгованості перед державним бюджетом, що є важливим для забезпечення фінансової стабільності аграрних підприємств [37].

Закон України «Про державну підтримку сільського господарства» передбачає підтримку аграрних підприємств через фінансування, включаючи інвестиції в основні засоби. Завдяки державним субсидіям і фінансовій підтримці, аграрії мають можливість оновлювати основні засоби, що сприяє підвищенню ефективності виробництва [38].

Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу» визначає використання основних засобів у системах інженерно-технічного забезпечення аграрного сектору. Він регулює, як основні засоби повинні бути інтегровані в технічні системи агропромислового комплексу, забезпечуючи безперервність і ефективність виробничих процесів [40].

Указ Президента України «Про заходи щодо прискорення розвитку аграрного ринку» окреслює напрямки державної політики щодо розвитку аграрного ринку, включаючи умови для ефективного використання основних засобів в аграрному секторі. Він сприяє стимулюванню інвестицій у сільське господарство та покращенню фінансових умов для оновлення технічної бази аграрних підприємств [41].

Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо дальшого розвитку лізингу в аграрному секторі економіки» пропонує стимули для використання лізингу основних засобів в аграрному секторі. Це дозволяє підприємствам отримувати нове обладнання без необхідності значних початкових витрат, що є важливим для аграріїв, які хочуть оновлювати техніку без великого фінансового навантаження [42].

Згідно з чинним законодавством, основні засоби в аграрному секторі підлягають амортизації, що дозволяє підприємствам зменшити оподатковуваний прибуток та оптимізувати витрати на відновлення основних засобів. Зокрема, у сільськогосподарському виробництві амортизація здійснюється згідно з нормами, що визначають строки служби різних видів основних засобів.

Державна підтримка використання основних засобів у сільському господарстві є важливим елементом економічної політики, спрямованої на розвиток аграрного сектору. За допомогою спеціальних програм, таких як субсидії на придбання сільськогосподарської техніки та обладнання, аграрії можуть знижувати витрати на оновлення технічного оснащення підприємств. Законодавчі акти, зокрема Закон України «Про державну підтримку сільського господарства», встановлюють механізм надання державних субсидій, пільг з оподаткування, а також знижують ставки кредитування для аграрних підприємств.

Незважаючи на наявність нормативно-правових актів, що регулюють використання основних засобів, у практиці аграрних підприємств виникають певні проблеми [22, с. 25]:

- Невизначеність у правовому статусі деяких категорій основних засобів, зокрема щодо землі, на якій здійснюється сільське господарство, і техніки, що часто орендується або є в спільному володінні.
- Низький рівень інвестицій в оновлення технічного оснащення, зокрема через обмежений доступ до фінансування, що робить важким впровадження нових технологій у сільському господарстві.
- Неоднозначність в трактуванні норм щодо амортизації, що інколи призводить до неоднакового застосування стандартів і правил у різних галузях аграрного виробництва.

Для вирішення цих проблем необхідно: удосконалити механізм контролю за використанням основних засобів у сільському господарстві; спростити процедури надання державної підтримки для оновлення техніки та обладнання;

удосконалити правові норми щодо податкових пільг та амортизаційних ставок для аграрних підприємств.

Нормативно-правове регулювання використання основних засобів в аграрному секторі є важливою складовою забезпечення ефективності сільськогосподарського виробництва. Правова база, що охоплює питання обліку, амортизації та збереження основних засобів, надає аграрним підприємствам інструменти для оптимізації витрат і підвищення конкурентоспроможності. Однак для ефективного функціонування аграрного сектору необхідно постійно вдосконалювати законодавчі акти, зокрема в частині забезпечення доступу до фінансування та державної підтримки [18, с. 239].

Отже, нормативно-правова база використання основних засобів в аграрному секторі України є багатогранною та включає міжнародні стандарти, національні закони та нормативні акти. Вона охоплює всі аспекти від обліку та амортизації основних засобів до податкових пільг та фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств. Враховуючи специфіку аграрного сектору, де технічне забезпечення є ключовим чинником успіху, ці норми сприяють покращенню фінансової стабільності та розвитку підприємств. Важливим кроком для подальшого розвитку аграрного сектору є продовження вдосконалення нормативно-правового регулювання для створення більш сприятливих умов для інвестицій в основні засоби та технічне оновлення.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ТОВ «ДВК»

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ТОВ «ДВК»

Організаційно-економічна характеристика підприємства є важливим етапом для оцінки його діяльності, що дозволяє визначити основні фактори, які впливають на ефективність функціонування компанії в умовах змінюваного ринкового середовища. Для ТОВ «ДВК» організаційно-економічна характеристика включає аналіз структури управління, фінансових показників, основних напрямів діяльності, а також оцінку кадрового потенціалу та виробничих потужностей. Табл. 2.1 узагальнює ключові аспекти функціонування ТОВ «ДВК» [29], включаючи організаційну структуру, основні види діяльності, контактну інформацію та інші важливі дані. Ці відомості дають змогу оцінити стабільність компанії, її діяльність на ринку, а також рівень прозорості управління.

Таблиця 2.1

Загальна характеристика ТОВ «ДВК» (побудовано на основі [29])

Характеристика	Значення
ЄДРПОУ	30580875
Повна назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «ДВК»
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю
Дата реєстрації	4 жовтня 1999 року
Адреса	52580, Дніпропетровська обл., Синельниківський р-н, смт Славгород, вул. Степова, буд. 36
Керівник	Гапоненко Дмитро Миколайович
Статутний капітал	30000 грн (розподіл: Гапоненко Дмитро Миколайович – 24000 грн (80%), Гапоненко Тетяна Володимирівна – 6000 грн (20%))
Основні види діяльності	01.11 – Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
Додаткові види діяльності	Вирощування винограду, допоміжна діяльність у рослинництві, виробництво олії, вантажний автомобільний транспорт, складське господарство, оренда нерухомості.
Контактна інформація	Телефон: +38 (098) 434-59-57; Email: dvks@gmail.com
Податкова реєстрація	Взяття на облік: 5 жовтня 1999 року

ТОВ «ДВК» є стабільно функціонуючим підприємством із багаторічним досвідом у галузі сільського господарства та суміжних напрямках. Основною діяльністю є вирощування зернових і бобових культур, а також надання послуг у транспортній та складській галузях. Організація має прозору структуру власності, достатній рівень статутного капіталу та чітко визначену спеціалізацію, що дозволяє їй успішно працювати в умовах конкурентного ринку.

Проведемо дослідження організаційної структури ТОВ «ДВК» (рис. 2.1).

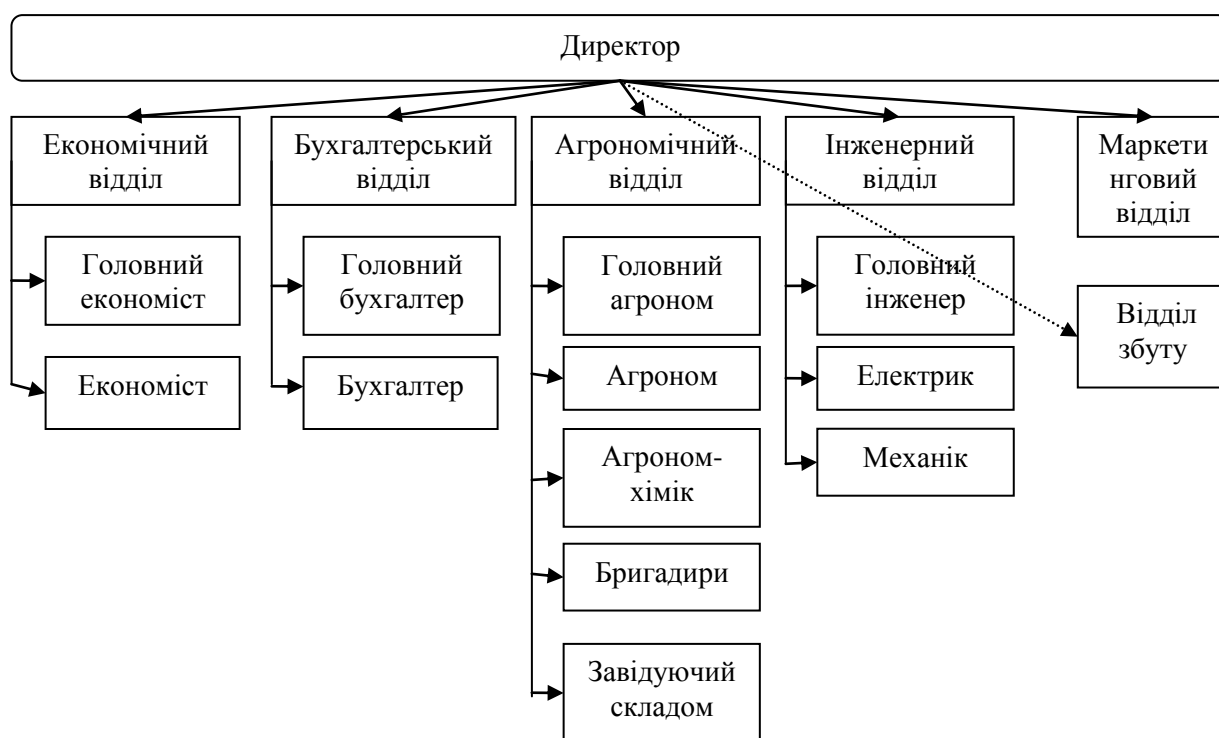

Рис. 2.1. Організаційна структура управління в ТОВ «ДВК»

У ТОВ «ДВК» використовується лінійно-функціональна структура управління, яка базується на ієрархічній організації управлінських процесів відповідно до основних функцій (виробництво, постачання, збут, бухгалтерський облік, фінанси тощо).

Аналіз чисельності персоналу є важливим показником для оцінки кадрової політики підприємства. Динаміка змін свідчить про зростання або скорочення масштабів діяльності, підвищення ефективності управління персоналом чи адаптацію до змін у зовнішньому середовищі. На основі представлених даних

щодо чисельності персоналу ТОВ «ДВК» за 2021–2023 роки, спостерігається тенденція до поступового збільшення чисельності співробітників (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Динаміка персоналу ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. (осіб)

У 2022 році чисельність персоналу зросла на 1 особу, що становить приріст на 2,22% порівняно з 2021 роком. У 2023 році чисельність знову зросла на 1 особу, що відповідає темпу приросту 2,17% у порівнянні з 2022 роком. Чисельність персоналу ТОВ «ДВК» демонструє стабільну позитивну динаміку, що свідчить про зростання масштабів діяльності або посилення виробничих потужностей. Темпи приросту чисельності персоналу залишаються на помірному рівні, що свідчить про поступове і виважене збільшення кадрового потенціалу підприємства. Така динаміка позитивно впливає на організаційний розвиток компанії, однак для подальшого зростання важливо аналізувати ефективність роботи персоналу та відповідність кадрової стратегії загальним цілям підприємства.

Для оцінки фінансового стану та ефективності діяльності ТОВ «ДВК» проведемо економічний аналіз динаміки складових активів підприємства за період 2021–2023 років, використовуючи дані фінансової звітності (додатки А-Б) [29]. Динаміка активів дозволяє визначити зміни в структурі та вартості майна компанії, а також оцінити, яким чином ці зміни впливають на її фінансову стабільність та платоспроможність.

Таблиця 2.2

Динаміка складових активів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. (тис. грн)

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.	
				тис. грн	%
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	10,7	8,2	184,6	173,9	1625,23
первісна вартість	21,1	25,8	216,9	195,8	927,96
накопичена амортизація	10,4	17,6	32,3	21,9	210,58
Незавершені капітальні інвестиції	4239	6484,1	6910,2	2671,2	63,01
Основні засоби:	46324,3	39318,9	39607,6	-6716,7	-14,50
первісна вартість	92463,3	96685,1	101380	8916,2	9,64
знос	46139	57366,2	61771,9	15632,9	33,88
Довгострокові біологічні активи	1647,5	12	12	-1635,5	-99,27
Довгострокові фінансові інвестиції	43243,7	43243,7	43243,7	0	0,00
Усього за розділом I	95465,2	89066,9	89958,1	-5507,1	-5,77
II. Оборотні активи					
Запаси	88665,5	102831	94929,9	6264,4	7,07
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	813,8	897,9	4932,1	4118,3	506,06
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	180,7	10179,3	3852,9	3672,2	2032,21
Інша поточна дебіторська заборгованість	13883,7	13318,9	34166,7	20283	146,09
Гроші та їх еквіваленти	12058,4	2895	1671	-10387	-86,14
Витрати майбутніх періодів	0	6,2	6,2	6,2	x
Інші оборотні активи	496,7	343,1	428,6	-68,1	-13,71
Усього за розділом II	116099	130472	139987	23888,6	20,58
Баланс	211564	219539	229946	18381,5	8,69

Аналіз складових активів підприємства здійснюється за двома основними категоріями: необоротні активи та оборотні активи. Необоротні активи вказують на інвестиційну спроможність компанії та довгострокові можливості, в той час як оборотні активи відображають здатність підприємства швидко обертати кошти в поточній діяльності. Для кожної категорії активів буде проведено аналіз їх динаміки, визначені відхилення за кількісними та відсотковими показниками, що дозволить виявити основні тенденції в розвитку активів ТОВ «ДВК».

Загальний розмір необоротних активів ТОВ «ДВК» зменшився на 5,77% протягом аналізованого періоду, що свідчить про деяке скорочення довгострокових інвестицій. Нематеріальні активи значно зросли у 2023 році

порівняно з 2021 роком, збільшившись на 1625,23%, що в основному пояснюється змінами в первісній вартості. Незавершені капітальні інвестиції ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. також зросли на 63,01%, що свідчить про активну інвестиційну діяльність підприємства в поточний період. Основні засоби ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. показали зниження на 14,50%, що вказує на амортизацію активів або зменшення частки старих основних засобів. Довгострокові біологічні активи практично зникли, зменшившись за 2021-2022 рр. на 99,27%, що вказує на значну втрату в цій категорії.

Оборотні активи ТОВ «ДВК» демонструють позитивну динаміку, збільшившись на 20,58% у порівнянні з 2021 роком, що вказує на зростання короткострокових активів компанії. Основні зміни в оборотних активах: Запаси ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. зросли на 7,07%, що є ознакою зростання обсягів виробництва чи закупівель для забезпечення виробничих потреб. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. зросла на 506,06%, що вказує на значне збільшення обсягів незавершених операцій чи відстрочених платежів. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. зросла майже в 20 разів, що свідчить про значні суми, що очікуються від бюджетних органів. Грошові кошти та їх еквіваленти ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. знизилися на 86,14%, що свідчить про значне скорочення ліквідних коштів на рахунках підприємства.

Загальна динаміка активів ТОВ «ДВК» показала зростання на 8,69% за період з 2021 по 2023 рік, що свідчить про загальне збільшення вартості активів компанії. Це зростання є результатом збільшення оборотних активів, зокрема дебіторської заборгованості та запасів, в той час як необоротні активи зазнали скорочення.

ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. демонструє позитивну динаміку оборотних активів, що свідчить про зростання активності в короткостроковому періоді та покращення здатності до обертання коштів. Незважаючи на зростання інвестицій у незавершені капітальні інвестиції та нематеріальні активи, загальне зниження основних засобів вказує на потребу в оновленні та модернізації активів

підприємства. Зниження грошових коштів на рахунках підприємства є негативним сигналом, який потребує уваги для покращення платоспроможності в майбутньому. Загальне зростання активів ТОВ «ДВК» за 2021-2022 рр. на 8,69% свідчить про стабільний розвиток компанії, проте необхідно врахувати, що зменшення вартості деяких складових активів потребує коригування стратегії інвестування та управління активами. Загалом, для подальшого успішного розвитку ТОВ «ДВК» важливо зосередитися на збільшенні ліквідних коштів, удосконаленні використання основних засобів та мінімізації дебіторської заборгованості.

Аналіз фінансової звітності підприємства є важливим інструментом для оцінки його економічного стану та ефективності діяльності. У цьому розділі на основі фінансової звітності ТОВ «ДВК» буде проведено дослідження динаміки складових пасивів підприємства за період з 2021 по 2023 роки. Аналіз пасивів підприємства дозволяє оцінити структуру його фінансування, рівень зобов'язань та зміну власного капіталу, що є ключовими для визначення фінансової стійкості та ризиків (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка складових пасивів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. (тис. грн)

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.	
				тис. грн	%
1	2	3	4	5	6
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	30	30	30	0	0,00
Додатковий капітал	4078,8	4078,8	4078,8	0	0,00
Резервний капітал	45,8	45,8	45,8	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	115386	114965	147644	32258,2	27,96
Усього за розділом I	119541	119119	151799	32258,2	26,99
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	56609,8	46229,6	32253,8	-24356	-43,02
Короткострокові кредити банків	9835	15500	19958,8	10123,8	102,94
III. Поточні зобов'язання					
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	30,8	144,8	8797,7	8766,9	28463,96

Продовження табл. 2.3

1	2	3	4	5	6
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	638,1	125,8	121,4	-516,7	-80,97
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	125,5	231,3	246,5	121	96,41
Інші поточні зобов'язання	24784,1	38187,8	16768,4	-8015,7	-32,34
Усього за розділом III	35413,5	54189,7	45892,8	10479,3	29,59
Баланс	211564	219539	229946	18381,5	8,69

Зареєстрований (пайовий) капітал ТОВ «ДВК» залишився незмінним протягом аналізованого періоду і становить 30 тис. грн. Додатковий капітал також не змінився і становить 4078,8 тис. грн за 2021-2023 рр. Резервний капітал залишався сталим на рівні 45,8 тис. грн. Нерозподілений прибуток показав позитивну динаміку: з 115386 тис. грн у 2021 році до 147644 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 32258,2 тис. грн (27,96%). Це свідчить про зростання фінансової стійкості підприємства завдяки накопиченню нерозподіленого прибутку. Загальний власний капітал ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. зріс на 32258,2 тис. грн (26,99%), що відображає позитивну тенденцію в його фінансовій стабільності.

У 2021 році довгострокові зобов'язання становили 56609,8 тис. грн, але до 2023 року знизились до 32253,8 тис. грн, що є зменшенням на 24356 тис. грн (43,02%). Це свідчить про скорочення довгострокових фінансових зобов'язань підприємства, що, ймовірно, є результатом зменшення довгострокових кредитів або боргових зобов'язань.

Короткострокові кредити банків ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. зросли з 9835 тис. грн у 2021 році до 19958,8 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 10123,8 тис. грн (102,94%). Це вказує на збільшення потреби підприємства в короткостроковому фінансуванні, ймовірно, для забезпечення оборотної діяльності. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. збільшилась з 30,8 тис. грн у 2021 році до 8797,7 тис. грн у 2023 році, що є величезним збільшенням на 28463,96%. Це свідчить про значне

зростання заборгованості перед постачальниками та підрядниками. Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом зменшилась з 638,1 тис. грн у 2021 році до 121,4 тис. грн у 2023 році, що є зниженням на 516,7 тис. грн (80,97%). Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. зросла на 121 тис. грн (96,41%). Інші поточні зобов'язання ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. зменшились на 8015,7 тис. грн (32,34%). Загальний баланс підприємства зріс на 18381,5 тис. грн (8,69%) з 211564 тис. грн у 2021 році до 229946 тис. грн у 2023 році. Це відображає загальне зростання активів та пасивів підприємства.

Власний капітал ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. зріс завдяки позитивній динаміці нерозподіленого прибутку, що підвищує фінансову стійкість підприємства. Зниження довгострокових зобов'язань свідчить про скорочення боргових зобов'язань підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан. Значне збільшення короткострокових кредитів банків ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. свідчить про більшу залежність від позикових коштів для забезпечення оперативної діяльності. Зростання поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги вказує на зростання зобов'язань перед контрагентами, що є наслідком збільшення обсягів операцій або тимчасових фінансових труднощів. Загальний ріст балансу вказує на поступове зростання фінансових результатів підприємства, що є позитивною ознакою для його розвитку в майбутньому. Тому підприємству слід зберігати позитивну динаміку прибутку та зосередитись на зменшенні короткострокових зобов'язань для підтримки фінансової стійкості.

Використовуючи фінансову звітність ТОВ «ДВК» (додатки А-Б) [29], проведемо дослідження динаміки основних показників Звіту про фінансові результати підприємства (табл. 2.4). Аналіз Звіту про фінансові результати є ключовим етапом для оцінки економічної ефективності підприємства та його фінансових результатів. У цьому розділі розглядається динаміка основних показників фінансових результатів ТОВ «ДВК» за період 2021–2023 років. Основними показниками, що будуть проаналізовані, є чистий дохід, собівартість реалізованої продукції, операційні доходи та витрати, а також фінансовий

результат до оподаткування та чистий прибуток (збиток). Динаміка цих показників дозволяє зрозуміти, як змінилися фінансові результати підприємства за аналізований період та оцінити його здатність до генерування прибутку.

Таблиця 2.4

**Динаміка основних показників Звіту про фінансові результати
ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. (тис. грн)**

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.	
				тис. грн	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	73102,9	84288,4	204411	131308,2	179,62
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	38503,5	44083,5	128735	90231,2	234,35
Інші операційні доходи	15689,9	14384,9	34319,1	18629,2	118,73
Інші операційні витрати	10401,3	51032,1	59112,7	48711,4	468,32
Інші доходи	709,7	1464,7	2724,5	2014,8	283,89
Інші витрати	3799,5	5443,9	20927,6	17128,1	450,80
Разом доходи	89502,5	100138	241455	151952,2	169,77
Разом витрати	52704,3	100560	208775	156070,7	296,13
Фінансовий результат до оподаткування	36798,2	-421,5	32679,7	-4118,5	-11,19
Чистий прибуток (збиток)	36798,2	-421,5	32679,7	-4118,5	-11,19

Чистий дохід від реалізації продукції значно зріс з 73102,9 тис. грн у 2021 році до 204411 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 131308,2 тис. грн (179,62%). Це свідчить про значне розширення обсягів продажу та, ймовірно, про збільшення ринкової частки підприємства. Позитивна динаміка доходу також є результатом підвищення цін або поліпшення асортименту продукції.

Собівартість реалізованої продукції зросла з 38503,5 тис. грн у 2021 році до 128735 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 90231,2 тис. грн (234,35%). Це збільшення вказує на значне підвищення витрат на виробництво або закупівлю сировини, що є пов'язано з інфляційними процесами або збільшенням обсягів виробництва.

Інші операційні доходи також показали значне зростання, з 15689,9 тис. грн у 2021 році до 34319,1 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 18629,2 тис. грн

(118,73%). Це є результатом збільшення доходів від додаткових послуг або інших джерел, не пов'язаних безпосередньо з основною діяльністю підприємства.

Інші операційні витрати зросли на величезну суму – з 10401,3 тис. грн у 2021 році до 59112,7 тис. грн у 2023 році (468,32%). Це свідчить про значні додаткові витрати підприємства, можливо, на збільшення виробничих потужностей, оновлення обладнання чи інші витрати, пов'язані з розширенням бізнесу або зміною умов на ринку.

Інші доходи підприємства зросли з 709,7 тис. грн у 2021 році до 2724,5 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 2014,8 тис. грн (283,89%). Інші витрати також зросли, з 3799,5 тис. грн у 2021 році до 20927,6 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 17128,1 тис. грн (450,80%).

Загальний дохід підприємства з 89502,5 тис. грн у 2021 році зріс до 241455 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 151952,2 тис. грн (169,77%). Загальні витрати підприємства зросли з 52704,3 тис. грн у 2021 році до 208775 тис. грн у 2023 році, що є збільшенням на 156070,7 тис. грн (296,13%). Це відображає зростання витрат на виробництво, операційну діяльність та інші аспекти бізнесу.

У 2021 році фінансовий результат до оподаткування становив 36798,2 тис. грн, проте у 2022 році спостерігався значний негативний результат (-421,5 тис. грн), а в 2023 році фінансовий результат знову став позитивним і становив 32679,7 тис. грн. Це вказує на певні коливання в ефективності управління підприємством та є наслідком змін в економічному середовищі чи внутрішніх управлінських процесах.

Чистий прибуток підприємства у 2021 році складав 36798,2 тис. грн, у 2022 році спостерігався збиток (-421,5 тис. грн), а в 2023 році чистий прибуток становив 32679,7 тис. грн, що є позитивним результатом.

Чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «ДВК» значно зріс, що свідчить про розширення ринку та збільшення обсягів продажу. Це є позитивною ознакою зростання підприємства. Проте, збільшення собівартості реалізованої продукції в два рази вказує на підвищення витрат на виробництво, що впливає на маржинальність підприємства. Значне збільшення операційних витрат (в тому

числі інших операційних витрат та інших витрат) свідчить про потребу підприємства в ефективнішому управлінні витратами для збереження прибутковості. Коливання фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку (збитку) вказує на вплив зовнішніх факторів та необхідність більшої стабільності в управлінських рішеннях. В цілому, ТОВ «ДВК» демонструє позитивні тенденції щодо доходів, але потребує покращення ефективності витрат та більш сталого управління фінансовими результатами для забезпечення стабільного прибутку в майбутньому.

Аналіз фінансового стану підприємства є важливою складовою оцінки його ефективності та стабільності. Для цього використовуються різноманітні фінансові коефіцієнти, які дозволяють отримати уявлення про ліквідність, платоспроможність, фінансову незалежність, рівень ризиків та здатність покривати свої зобов'язання (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Розрахунок коефіцієнтів фінансового стану ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023
1. Загальна ліквідність (К1)	1,16	1,24	1,43
Формула: (Оборотні активи / Поточні зобов'язання)	(116099 / 35413,5)	(130472 / 54189,7)	(139987 / 45892,8)
2. Розрахункова ліквідність (К2)	1,29	1,35	1,65
Формула: ((Оборотні активи - Запаси) / Поточні зобов'язання)	(116099 - 88665,5) / 35413,5	(130472 - 102831) / 54189,7	(139987 - 94929,9) / 45892,8
3. Коефіцієнт швидкої ліквідності (К3)	1,11	1,12	1,34
Формула: ((Оборотні активи - Запаси - Витрати майбутніх періодів) / Поточні зобов'язання)	(116099 - 88665,5 - 0) / 35413,5	(130472 - 102831 - 6,2) / 54189,7	(139987 - 94929,9 - 6,2) / 45892,8
4. Коефіцієнт фінансової незалежності (К4)	0,56	0,54	0,66
Формула: (Власний капітал / Баланс)	119541 / 211564	119119 / 219539	151799 / 229946
5. Коефіцієнт автономії (К5)	0,57	0,54	0,66
Формула: (Власний капітал / (Власний капітал + Довгострокові зобов'язання))	119541 / (119541 + 56609,8)	119119 / (119119 + 46229,6)	151799 / (151799 + 32253,8)
6. Коефіцієнт фінансового левериджу (К6)	1,78	1,85	1,51
Формула: (Довгострокові зобов'язання / Власний капітал)	56609,8 / 119541	46229,6 / 119119	32253,8 / 151799
7. Коефіцієнт забезпеченості власними засобами (К7)	0,65	0,57	0,67
Формула: (Власний капітал / (Необоротні активи + Оборотні активи))	119541 / (95465,2 + 116099)	119119 / (89066,9 + 130472)	151799 / (89958,1 + 139987)

Коефіцієнт загальної ліквідності ТОВ «ДВК» за період 2021-2023 рр. показує, що компанія здатна покрити свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів. Протягом досліджуваних років цей коефіцієнт збільшувався з 1,16 у 2021 році до 1,43 у 2023 році, що свідчить про покращення ліквідності компанії. Це вказує на те, що ТОВ «ДВК» має достатньо оборотних активів для погашення поточних зобов'язань, з поступовим підвищенням цього резерву.

Коефіцієнт розрахункової ліквідності ТОВ «ДВК» зростає з 1,29 у 2021 році до 1,65 у 2023 році. Це свідчить про покращення фінансового стану компанії, оскільки в цьому випадку враховуються не тільки оборотні активи, але й витрати майбутніх періодів. Зростання цього коефіцієнта відображає підвищення рівня ліквідності за рахунок більш швидко реалізованих активів, зокрема за рахунок зниження запасів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності ТОВ «ДВК» також демонструє позитивну тенденцію. З 1,11 у 2021 році до 1,34 у 2023 році. Зростання цього коефіцієнта показує, що компанія покращує свою здатність покрити поточні зобов'язання без урахування запасів і витрат майбутніх періодів, що є свідченням стабільнішої фінансової ситуації.

Коефіцієнт фінансової незалежності ТОВ «ДВК» відображає частку власного капіталу в загальному обсязі активів компанії. У 2021 році цей коефіцієнт становив 0,56, а в 2023 році зріс до 0,66. Зростання коефіцієнта вказує на покращення фінансової незалежності компанії, що означає зменшення залежності від зовнішніх позикових коштів і більш стійке фінансове становище.

Коефіцієнт автономії ТОВ «ДВК» знизився з 0,57 у 2021 році до 0,54 у 2022 році, але в 2023 році знову зріс до 0,66. Це вказує на те, що частка власного капіталу в структурі капіталу компанії збільшилася, що знижує ризики, пов'язані з фінансуванням за рахунок позикових коштів, та підвищує фінансову стабільність підприємства.

Коефіцієнт фінансового левериджу у ТОВ «ДВК» за аналізований період демонструє зниження з 1,78 у 2021 році до 1,51 у 2023 році. Зниження цього коефіцієнта вказує на зменшення рівня залежності компанії від довгострокових

зобов'язань. Це є позитивним знаком, оскільки компанія зменшує фінансові ризики, пов'язані з високим левериджем.

Коефіцієнт забезпеченості власними засобами ТОВ «ДВК» виявляє зниження в 2022 році до 0,57, однак у 2023 році знову зростає до 0,67. Це свідчить про поступове збільшення частки власного капіталу в структурі активів, що покращує фінансову стійкість та знижує ризики, пов'язані з позиковими коштами.

Отже, протягом 2021-2023 років ТОВ «ДВК» показало позитивні тенденції в управлінні ліквідністю та фінансовою незалежністю, зокрема зростання коефіцієнтів загальної ліквідності та розрахункової ліквідності, що свідчить про підвищення здатності підприємства покривати свої поточні зобов'язання. Підприємство демонструє зменшення залежності від позикових коштів, що відображено в зниженні коефіцієнта фінансового левериджу та зростанні коефіцієнта автономії. Збільшення коефіцієнта фінансової незалежності і забезпеченості власними засобами вказує на покращення фінансової стабільності компанії. Загалом, фінансове становище ТОВ «ДВК» протягом 2021-2023 років є стабільним і має позитивні перспективи для подальшого розвитку, оскільки компанія поступово зменшує залежність від зовнішніх фінансових джерел і підвищує рівень власної капіталізації.

2.2. Структурно-динамічний аналіз основних засобів підприємства

Для оцінки ефективності використання основних засобів підприємства необхідно провести структурно-динамічний аналіз, який дозволяє вивчити зміни в складі, вартості та використанні основних засобів за кілька років. Це важливо для розуміння ефективності інвестицій в основні засоби, а також для визначення ступеня їхнього оновлення та впливу на фінансову стабільність підприємства. Рис. 2.3 демонструє зміни у вартості основних засобів підприємства протягом трьох років. Вона охоплює як первісну, так і залишкову вартість активів, що дозволяє оцінити ефективність використання основних засобів, їх амортизацію та знос. Цей аналіз є важливим для розуміння фінансової стійкості підприємства та

можливості оновлення його активів для забезпечення стабільності і розвитку виробництва.

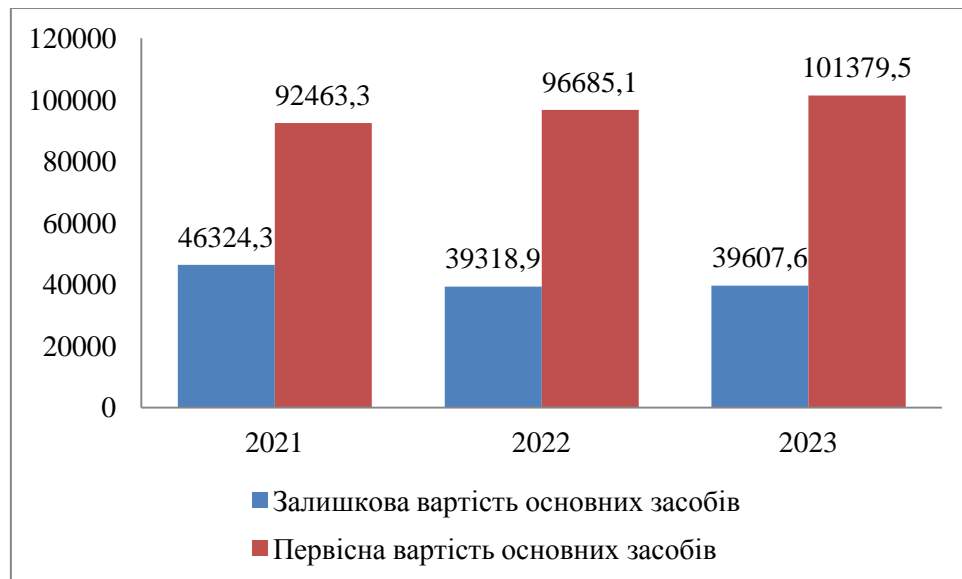

Рис. 2.3. Динаміка первісної та залишкової вартості основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. (тис. грн)

Залишкова вартість основних засобів на кінець кожного року зменшувалась. Так, у 2021 році вона складала 46 324,3 тис. грн, у 2022 році знизилась до 39 318,9 тис. грн, а в 2023 році дещо зросла, досягнувши 39 607,6 тис. грн. Це зменшення свідчить про поступовий знос активів, а також можливу недостатність інвестицій в оновлення основних засобів.

Первісна вартість основних засобів протягом 2021-2023 років зростала. У 2021 році вона складала 92 463,3 тис. грн, у 2022 році зросла до 96 685,1 тис. грн, а в 2023 році досягла 101 379,5 тис. грн. Зростання первісної вартості свідчить про те, що підприємство здійснювало інвестиції в нові активи, що позитивно впливає на його виробничі потужності.

Зіставлення первісної та залишкової вартості основних засобів дає уявлення про ефективність управління основними активами підприємства, їх знос та можливість подальшого оновлення.

Залишкова вартість основних засобів зменшувалася протягом двох років (2021-2022 рр.), що є наслідком амортизації і зносу активів. У 2023 році

залишкова вартість зросла, що свідчить про певну модернізацію або часткову заміну старих активів. Первісна вартість основних засобів зростала щороку, що вказує на наявність інвестицій у нові основні засоби. Це свідчить про поступову модернізацію та розвиток підприємства, а також про можливість збільшення виробничих потужностей. Зниження залишкової вартості та зростання первісної вартості вказує на те, що ТОВ «ДВК» активно інвестує в нові активи, однак важливо звернути увагу на зростання зносу старих активів, що вимагає додаткових інвестицій в їх оновлення в майбутньому. Таким чином, підприємство підтримує тенденцію до інвестування в основні засоби, проте важливо також оптимізувати управління їх зносом і оновленням для забезпечення ефективності виробництва.

Динаміка складових основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. наведена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка складових основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.

(тис. грн)

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.	
				тис. грн	%
Загальна вартість основних засобів, тис. грн	46324,3	39318,9	39607,6	-6716,7	-14,50
Вартість будівель та споруд, тис. грн	15441,4	12778,6	12581,2	-2860,2	-18,52
Вартість машин і обладнання, тис. грн	18529,7	15236,1	14911,1	-3618,6	-19,53
Вартість транспортних засобів, тис. грн	6176,6	5406,3	5358,7	-817,9	-13,24
Інші основні засоби, тис. грн	6176,6	5897,8	6756,6	580,0	9,39

Загальна вартість основних засобів за період з 2021 по 2023 рр. зменшилася на 6 716,7 тис. грн (або 14,5%), що вказує на зниження вартості основних засобів підприємства, що є результатом зносу активів, а також відсутності значних інвестицій у нові засоби. Вартість будівель та споруд зменшилась на 2860,2 тис. грн (або 18,5%) за три роки, що свідчить про відсутність інвестицій у нові будівлі або споруди, а також про старіння існуючих активів. Вартість машин і обладнання зменшилась на 3 618,6 тис. грн (або 19,5%). Це значне зменшення вказує на

старіння машин та обладнання, а також на недостатнє оновлення технічного парку підприємства. Вартість транспортних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. знизилась на 817,9 тис. грн (або 13,2%), що також свідчить про відсутність оновлення автопарку або про його знос. Інші основні засоби показали позитивну зміну, збільшившись на 580,0 тис. грн (або 9,4%), що є результатом придбання нових спеціалізованих засобів або активів, які не потрапляють у категорії будівель, обладнання або транспорту.

Структура основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. наведена на рис. 2.4.

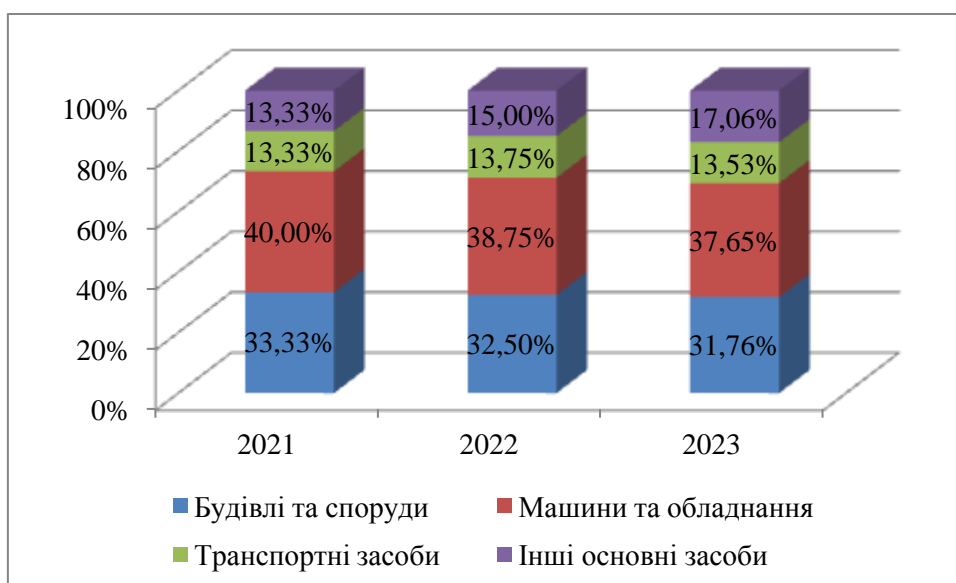

Рис. 2.4. Структура основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. (%)

У 2021 році частка будівель та споруд в загальній вартості основних засобів становила 33,33%, у 2022 році знизилась до 32,50%, а в 2023 році ця частка знову зменшилась до 31,76%. Така тенденція вказує на постійне зменшення значення цієї категорії в структурі основних засобів підприємства. Це є результатом зниження вартості будівель через старіння або проведення амортизації, а також можливих змін у виробничих потребах компанії, що призводить до меншої ваги будівель у порівнянні з іншими активами.

Частка машин і обладнання зменшилась з 40,00% у 2021 році до 37,65% в 2023 році. Це також свідчить про незначне зниження ролі машин і обладнання в

структурі основних засобів, що є результатом старіння технічної бази, а також можливої заміни старого обладнання на нове чи модернізацію існуючого. Однак, машини та обладнання залишаються основним компонентом активів підприємства.

Частка транспортних засобів залишалась відносно стабільною, коливаючись від 13,33% у 2021 році до 13,53% у 2023 році. Це свідчить про стабільний рівень важливості транспорту для підприємства, без значних змін у структурі. Можливо, підприємство підтримує стабільний автопарк, що не потребує значних змін у порівнянні з іншими групами активів.

Частка інших основних засобів збільшилась з 13,33% у 2021 році до 17,06% у 2023 році. Це свідчить про збільшення ваги цієї категорії активів, що вказує на інвестиції в додаткові засоби (наприклад, спеціалізоване обладнання, інструменти або інші технологічні ресурси). Така зміна є ознакою змін у стратегії підприємства, наприклад, переходу до більш інноваційних технологій.

Зниження частки будівель та споруд в структурі основних засобів вказує на зменшення значення цієї категорії для діяльності підприємства. Можливо, підприємство не здійснює значних інвестицій у нові будівлі або проводиться активна амортизація існуючих об'єктів. Машини та обладнання залишаються важливою частиною активів, але їх частка дещо зменшилась, що є результатом заміни застарілого обладнання або зростання інших активів. Транспортні засоби не зазнали значних змін у структурі основних засобів, що свідчить про стабільне використання транспорту в межах підприємства без істотних коливань. Збільшення частки інших основних засобів свідчить про стратегічні зміни в підприємстві, спрямовані на впровадження нових технологій чи модернізацію виробничих процесів. Загалом, підприємство здійснює певні коригування в структурі своїх активів, що є відображенням змін у його стратегії або потребах у виробництві.

Загальна тенденція зниження вартості основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. свідчить про можливе старіння активів та недостатнє інвестування в їх оновлення протягом аналізованого періоду. Зменшення вартості будівель і

споруд, машин і обладнання та транспортних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. вказує на необхідність активнішого інвестування в оновлення і модернізацію цих груп активів, оскільки старіння технічної бази знижує ефективність виробничих процесів. Позитивна динаміка вартості інших основних засобів є результатом спрямування інвестицій у нові спеціалізовані активи, що дозволяє підприємству розширювати спектр своєї діяльності. Загалом, зменшення вартості основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. є сигналом про необхідність перегляду інвестиційної політики компанії з метою забезпечення оновлення технічної бази та збереження її конкурентоспроможності в майбутньому.

Аналіз амортизації основних засобів є важливим етапом для оцінки ефективності використання активів підприємства, а також для планування їх оновлення чи заміни. Амортизація основних засобів в ТОВ «ДВК» є основним показником зносу та старіння активів підприємства (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Амортизація основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021 рр.	
				тис. грн	%
Загальна амортизація основних засобів, тис. грн	46139,0	57366,2	61771,9	15632,9	33,88
Амортизація будівель та споруд, тис. грн	12303,7	15536,7	16630,9	4327,2	35,17
Амортизація машин і обладнання, тис. грн	18455,6	22707,5	23758,4	5302,8	28,73
Амортизація транспортних засобів, тис. грн	8202,5	10756,2	11879,2	3676,7	44,82
Амортизація інших основних засобів, тис. грн	7177,2	8963,5	9503,4	2326,2	32,41

Загальна амортизація основних засобів зросла на 15632,9 тис. грн (або 33,88%) за період з 2021 по 2023 рр. Це вказує на те, що загальний рівень зносу активів підприємства значно збільшився. Така тенденція зумовлена як фізичним зносом активів, так і їх моральним зносом. Амортизація будівель та споруд ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. збільшилась на 4327,2 тис. грн (або 35,17%) за три роки. Відносно високе зростання амортизації цієї групи основних засобів свідчить про

те, що будівлі та споруди підприємства старіють, що вимагає збільшення амортизаційних витрат для відображення їхнього зносу.

Амортизація машин і обладнання ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. збільшилась на 5302,8 тис. грн (або 28,73%). Це також вказує на значне збільшення зносу технічних засобів підприємства. Така динаміка є наслідком високої інтенсивності використання машин і обладнання, що призводить до їх швидкого зношування.

Амортизація транспортних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. збільшилась на 3676,7 тис. грн (або 44,82%), що є найбільшим приростом серед всіх груп основних засобів. Це є результатом високого зносу транспорту, особливо якщо в підприємства є велике використання автопарку або старі транспортні засоби, що потребують швидшої амортизації.

Амортизація інших основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. зросла на 2326,2 тис. грн (або 32,41%). Цей показник відображає збільшення зносу додаткових активів підприємства, таких як інструменти, обладнання тощо.

Загальне зростання амортизації основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр. на 33,88% вказує на значне збільшення зносу активів, що потребує уваги щодо модернізації технічної бази. Підприємство має розглянути можливість оновлення основних засобів для збереження їхньої продуктивності та забезпечення конкурентоспроможності. Найбільше зростання амортизації спостерігається в групі транспортних засобів, що свідчить про необхідність оновлення автопарку або інвестицій у нові транспортні засоби для зниження витрат на їх обслуговування та збільшення ефективності перевезень. Високі темпи амортизації будівель та споруд, а також машин і обладнання свідчать про необхідність проведення комплексної оцінки стану цих активів та планування інвестицій для оновлення або модернізації, щоб уникнути технологічного відставання. Загалом, зростання амортизації є сигналом необхідності уваги до технічного стану активів підприємства, а також планування фінансових витрат на їх оновлення та модернізацію, що дозволить зберегти ефективність діяльності в довгостроковій перспективі.

Отже, проведений структурно-динамічний аналіз показав, що за 2021-2023 рр. відбулося зменшення залишкової вартості основних засобів ТОВ «ДВК», що вказує на знос активів та недостатнє оновлення. Водночас, зростання первісної вартості свідчить про інвестиції в нові активи, що позитивно впливає на розвиток підприємства. Загалом, для забезпечення стабільності та розвитку необхідно оптимізувати процес оновлення основних засобів, зокрема шляхом збільшення інвестицій у модернізацію технічної бази та будівель, що сприятиме зменшенню зносу та підвищенню виробничої ефективності.

2.3. Оцінка ефективності використання основних засобів підприємства

Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства є важливою складовою оцінки його фінансово-господарської діяльності. Від ефективності використання основних засобів безпосередньо залежить продуктивність праці, здатність підприємства генерувати прибуток, а також забезпечення стійкого розвитку в умовах ринку. У табл. 2.8 проводиться аналіз коефіцієнтів ефективності використання основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр., зокрема: коефіцієнтів рентабельності, оборотності, інтенсивності використання, зносу та оновлення основних засобів.

Таблиця 2.8

Коефіцієнти ефективності використання основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.

Показник	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021
Коефіцієнт рентабельності основних засобів	0,38	-0,01	0,82	0,44
Коефіцієнт оборотності основних засобів	1,03	1,25	3,06	2,03
Коефіцієнт інтенсивності використання основних засобів	0,83	1,12	3,25	2,42
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,50	0,59	0,61	0,11
Коефіцієнт оновлення основних засобів	11,2	11,5	12,1	0,9

Коефіцієнт рентабельності основних засобів показує, скільки прибутку підприємство отримує на кожну одиницю вартості основних засобів. У 2021 році коефіцієнт становив 0,38, що свідчить про значний рівень рентабельності

основних засобів. У 2022 році коефіцієнт був негативним (-0,01), що свідчить про збитковість підприємства в цей період, ймовірно, через високі витрати або несприятливу ринкову ситуацію. У 2023 році коефіцієнт рентабельності збільшився до 0,82, що вказує на суттєве поліпшення фінансових результатів і ефективне використання основних засобів.

Коефіцієнт оборотності основних засобів (O): Цей коефіцієнт відображає кількість оборотів основних засобів за певний період, тобто, скільки разів основні засоби підприємства «обертаються» в процесі генерації доходу. У 2021 році коефіцієнт оборотності становив 1,03, що свідчить про помірне використання основних засобів. У 2022 році він зріс до 1,25, що свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів. У 2023 році коефіцієнт досяг 3,06, що є значним покращенням і вказує на значне зростання оборотності основних засобів.

Коефіцієнт інтенсивності використання основних засобів (I): Цей коефіцієнт визначає, наскільки інтенсивно використовуються основні засоби підприємства для виробничих потреб. У 2021 році коефіцієнт інтенсивності становив 0,83. У 2022 році він зріс до 1,12, що вказує на покращення інтенсивності використання основних засобів. У 2023 році цей показник збільшився до 3,25, що говорить про суттєве зростання ефективності використання основних засобів, що є результатом інвестицій або модернізації виробництва.

Коефіцієнт зносу основних засобів показує частку основних засобів, що вже відслужили свій термін і потребують заміни чи модернізації. У 2021 році коефіцієнт зносу становив 0,50, що вказує на значну частку зношених основних засобів. У 2022 році коефіцієнт зріс до 0,59, що свідчить про подальший процес зносу основних засобів. У 2023 році коефіцієнт досяг 0,61, що вказує на продовження зносу основних засобів, що потребує подальших інвестицій у їх оновлення.

Коефіцієнт оновлення основних засобів (On): Цей показник відображає частку нових основних засобів, які були введені в експлуатацію протягом року. Динаміка цього коефіцієнта така: У 2021 році коефіцієнт становив 11,2, що

свідчить про активне оновлення основних засобів підприємства. У 2022 році цей показник зріс до 11,5, що вказує на продовження політики оновлення основних засобів. У 2023 році коефіцієнт досяг 12,1, що є позитивним знаком для підприємства, оскільки це свідчить про постійне оновлення основних засобів, що важливо для підтримання їхньої ефективності.

Протягом 2021-2023 років ТОВ «ДВК» демонструє позитивну динаміку ефективності використання основних засобів, зокрема в частині рентабельності та оборотності. Найбільше покращення було досягнуто у 2023 році, коли значно зросли коефіцієнти оборотності та інтенсивності використання основних засобів. Однак, проблема зносу основних засобів залишається актуальною, оскільки коефіцієнт зносу зріс з 0,50 до 0,61, що вказує на необхідність подальших інвестицій в оновлення та модернізацію виробничих потужностей. Коефіцієнт оновлення основних засобів також вказує на активну політику підприємства щодо підтримки технічної бази в належному стані. Загалом, підприємство ефективно використовує свої основні засоби, однак з огляду на знос частини основних засобів, подальше оновлення та інвестиції в модернізацію виробництва є важливими напрямками для підтримки та покращення ефективності у майбутньому.

Аналіз стану та ефективності використання основних засобів (ОЗ) є важливим етапом у вивченні діяльності підприємства, оскільки основні засоби складають значну частину його матеріальних активів і визначають можливості для виробничого процесу. ТОВ «ДВК», яке функціонує в умовах української економіки, під впливом ряду факторів, зокрема військової агресії Росії, переживає значні зміни у своєму фінансово-господарському становищі. Війна має безпосередній вплив на стан основних засобів, їх знос, а також на ефективність їх використання. Враховуючи актуальність аналізу основних засобів в умовах війни, ми здійснимо детальну оцінку їх стану та ефективності використання за період з 2021 по 2023 рр. для ТОВ «ДВК». Порівняємо динаміку основних показників і визначимо, які фактори вплинули на зміни в використанні основних засобів (табл. 2.9).

Аналіз стану та ефективності використання основних засобів

ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021
1. Наявність ОЗ на початок року, тис. грн.	46324,3	39318,9	39607,6	-6716,7
2. Надійшло за рік, тис. грн.	8000,0	4000,0	8000,0	0
3. Вибуло за рік, тис. грн.	15000,0	1711,1	0	-15000,0
4. Наявність ОЗ на кінець року	39318,9	39607,6	46607,6	7288,7
5. Фондомісткість	0,51	0,39	0,19	-0,32
6. Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства	0,22	0,18	0,17	-0,05
7. Коефіцієнт зносу ОЗ	0,50	0,59	0,61	0,11
8. Коефіцієнт придатності ОЗ	0,50	0,41	0,39	-0,11
6. Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,18	0,10	0,22	0,04
7. Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,33	0,04	0,00	-0,33
8. Коефіцієнт приросту ОЗ	-0,15	0,01	0,18	0,33
9. Фондовіддача	1,93	2,55	6,08	4,15
10. Рентабельність ОЗ	0,38	-0,01	0,82	0,44

Вартість основних засобів ТОВ «ДВК» на початок 2021 року складала 46324,3 тис. грн, а на кінець 2023 року вона знизилася до 39607,6 тис. грн. Це свідчить про зниження вартості основних засобів на 6716,7 тис. грн. Війна значно вплинула на використання та утримання основних засобів, що призвело до їхнього зниження. Підприємство отримувало нові основні засоби протягом 2021-2023 рр. на загальну суму 8000 тис. грн у 2021 та 2023 роках, але знизило обсяги придбання до 4000 тис. грн у 2022 році. Це могло бути зумовлено економічною нестабільністю та необхідністю збереження капіталу через складні умови війни.

Підприємство мало значне вибуття основних засобів у 2021 році – 15000 тис. грн. Однак у 2022 році вибуття зменшилось до 1711,1 тис. грн, а у 2023 році воно стало нульовим. Це свідчить про те, що підприємство намагається утримати свої активи під час кризового періоду і не здійснює їх продаж. Вартість основних засобів на кінець 2023 року склала 46607,6 тис. грн, що на 7288,7 тис. грн більше порівняно з 2021 роком, що означає поступове відновлення вартості основних засобів після негативного впливу вибуття в 2021 році.

Фондомісткість знизилась з 0,51 у 2021 році до 0,19 у 2023 році, що свідчить про зменшення залежності підприємства від основних засобів у виробничому процесі. Це є результатом як скорочення обсягу основних засобів, так і зміни технологічних процесів чи зростання інших видів активів. Зниження коефіцієнта реальної вартості основних засобів у майні підприємства з 0,22 у 2021 році до 0,17 у 2023 році свідчить про зменшення частки основних засобів у загальній вартості підприємства, що зумовлено економічними труднощами через війну та зростанням інших активів або зобов'язань.

Підвищення коефіцієнта зносу з 0,50 у 2021 році до 0,61 у 2023 році свідчить про старіння основних засобів та їх поступову втрату придатності до використання. В умовах війни це є ознакою того, що підприємство не змогло вчасно оновити або замінити застаріле обладнання. Зниження коефіцієнта придатності основних засобів з 0,50 у 2021 році до 0,39 у 2023 році також підтверджує високу частку застарілих основних засобів і відсутність ресурсів для їх оновлення. Значне підвищення коефіцієнта оновлення основних засобів у 2023 році до 0,22 після зниження до 0,10 у 2022 році свідчить про спроби підприємства збільшити частку нових основних засобів у складі майна, але у межах можливостей. Після значного вибуття основних засобів у 2021 році, у 2022 і 2023 роках вибуття фактично припинилось, що свідчить про стабілізацію використання активів. Зростання фондівдачі з 1,93 у 2021 році до 6,08 у 2023 році свідчить про те, що підприємство стало більш ефективно використовувати свої основні засоби, досягнувши значного зростання виробничих показників на одиницю основних засобів.

Підвищення рентабельності основних засобів з 0,38 у 2021 році до 0,82 у 2023 році свідчить про позитивні зміни в ефективності використання основних засобів, незважаючи на зниження їх вартості та зношеність. У результаті аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «ДВК» переживає складні економічні умови через військову агресію, що призвело до зниження вартості основних засобів, зношеності обладнання та недостатнього оновлення активів. Зменшення вибуття основних засобів та зростання коефіцієнтів оновлення свідчить про спроби

підприємства підтримувати ефективність своїх активів в умовах війни. Позитивні зміни в таких показниках, як фондовіддача і рентабельність основних засобів, свідчать про те, що компанія зуміла оптимізувати використання своїх основних засобів і досягти високої продуктивності на одиницю активів. Підвищення зносу і зниження коефіцієнта придатності основних засобів вказують на необхідність оновлення та модернізації активів для підтримки конкурентоспроможності підприємства. Таким чином, підприємству необхідно розглянути стратегічні кроки для модернізації основних засобів, а також зберегти ефективність їх використання, незважаючи на виклики, пов'язані з війною.

Аналіз фондовіддачі є важливим інструментом для оцінки ефективності використання основних засобів (ОЗ) підприємства. Цей показник дозволяє оцінити, скільки доходу приносить кожна одиниця основних засобів і визначити їх роль у створенні вартості підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз фондовіддачі ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	73102,9	84288,4	204411	131308,2
2. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	46324,3	39318,9	39607,6	-6716,7
3. Фондовіддача (1:2), грн.	1,58	2,14	5,16	3,58
4. Середньорічна вартість активної частини основних засобів, тис. грн.	37059,44	29489,2	28913,5	-8145,89
5. Фондовіддача активної частини основних засобів(1:4), грн.	1,97	2,86	7,07	5,10
6. Питома вага активної частини основних засобів у загальній їх вартості (4:2*100%), %	80	75	73	-7

Чистий дохід від реалізації продукції в 2023 році значно зріс, порівняно з 2021 роком (на 131308,2 тис. грн.). Це свідчить про стабільне зростання попиту на продукцію компанії, незважаючи на труднощі, викликані війною. Збільшення доходу дозволяє підприємству мати більше можливостей для інвестицій в основні засоби та їх оновлення. Середньорічна вартість основних засобів за період 2021-2023 років зменшилася на 6716,7 тис. грн. Це свідчить про зниження обсягу

інвестицій в основні засоби або зменшення їх вартості через знос, що частково зумовлено зниженням виробничих потужностей та економічними труднощами, пов'язаними з війною. Фондовіддача показує, скільки чистого доходу приносить кожна гривня, вкладена в основні засоби. У 2023 році цей показник збільшився до 5,16 грн, що є значним покращенням порівняно з 1,58 грн у 2021 році. Це свідчить про значну ефективність використання основних засобів у 2023 році, можливо, завдяки оптимізації виробничих процесів та кращому використанню наявних ресурсів в умовах обмежених можливостей для інвестування через війну. Фондовіддача активної частини основних засобів також показала значне зростання з 1,97 грн у 2021 році до 7,07 грн у 2023 році. Це свідчить про підвищення ефективності використання саме активних основних засобів, що, ймовірно, зумовлено оптимізацією виробничих потужностей та високою продуктивністю активних засобів у критичних умовах війни. Питома вага активної частини основних засобів у загальній їх вартості знизилася з 80% у 2021 році до 73% у 2023 році. Це свідчить про скорочення частки основних засобів, що активно використовуються у виробничому процесі, та збільшення частки об'єктів, які не беруть участь у виробництві або вимагають капітальних витрат на оновлення.

Показник фондовіддачі за період 2021-2023 років значно зріс, що свідчить про значне покращення ефективності використання основних засобів, попри економічні труднощі та умови війни, що є результатом оптимізації виробничих процесів та підвищення продуктивності активних засобів. Зниження питомої ваги активної частини основних засобів вказує на те, що підприємство зменшило свою інвестиційну активність у нові активні засоби в умовах війни, або на скорочення потужностей. В умовах економічної та політичної нестабільності, спричиненої війною, компанії мають активно адаптувати свої стратегії управління основними засобами, зокрема через інвестиції в модернізацію та технічне оновлення, що дозволяє забезпечити високу фондовіддачу та зберегти конкурентоспроможність. Підприємству необхідно зосередити увагу на збільшенні інвестицій у

модернізацію активної частини основних засобів, що дозволить підтримати високі показники фондівіддачі та ефективно реагувати на виклики війни.

Аналіз амортизаційної віддачі є важливим аспектом оцінки ефективності використання основних засобів підприємства, оскільки цей показник дозволяє зрозуміти, скільки чистого доходу генерується на кожну одиницю амортизації. Амортизаційна віддача відображає взаємозв'язок між витратами на амортизацію основних засобів і доходом, який приносить їх використання. Враховуючи економічні та політичні виклики, зокрема наслідки війни, цей показник стає особливо важливим для компаній, які повинні ефективно використовувати свої ресурси та зберігати фінансову стійкість (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Розрахунок амортизаційної віддачі ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	73102,9	84288,4	204411	131308,2
2. Амортизація, тис. грн.	46139	57366,2	61771,9	15632,9
3. Коефіцієнт амортизаційної віддачі (1:2)	1,47	3,31	8,40	6,93

Амортизація основних засобів в 2023 році склала 61771,9 тис. грн, що на 15632,9 тис. грн більше, ніж у 2021 році. Збільшення амортизації, ймовірно, пов'язане з оновленням або нарощуванням обсягів основних засобів, зокрема активної частини. В умовах війни підприємства часто стикаються з необхідністю модернізації обладнання та виробничих потужностей, що призводить до зростання амортизаційних витрат, що вказує на більший обсяг зношених активів, які потребують амортизації для відображення їх фактичного стану.

Коефіцієнт амортизаційної віддачі значно збільшився в 2023 році – до 8,40 грн, що є значним покращенням порівняно з 1,47 грн у 2021 році. Це свідчить про значну ефективність використання основних засобів, оскільки на кожну одиницю амортизаційних витрат компанія отримує значно більше доходу. Такий ріст показника свідчить про ефективне управління активами та оптимізацію

виробничих процесів, що дозволило значно збільшити продуктивність при порівняно меншому збільшенні витрат на амортизацію.

Збільшення чистого доходу від реалізації продукції в 2023 році та зростання амортизації свідчать про успішне нарощування виробничих потужностей компанії, що дозволяє підтримувати високий рівень прибутковості, незважаючи на високі витрати на амортизацію. Значне зростання коефіцієнта амортизаційної віддачі в 2023 році свідчить про ефективне використання основних засобів, що є результатом модернізації обладнання та оптимізації виробничих процесів, що дозволило підприємству збільшити дохід на одиницю амортизаційних витрат. В умовах війни, коли підприємства часто стикаються з обмеженими ресурсами, важливо оптимізувати використання основних засобів і максимізувати дохід, отримуваний від них. ТОВ «ДВК» вдалося досягти високих результатів щодо амортизаційної віддачі, що вказує на ефективність управління активами в складних економічних умовах. З метою підтримки високої амортизаційної віддачі підприємству слід зосередитись на подальшій оптимізації витрат на основні засоби, інвестувати в модернізацію та вдосконалення виробничих потужностей. В умовах війни важливо продовжувати фокусуватись на максимальному використанні наявних ресурсів та зменшенні витрат на утримання основних засобів без втрати їх продуктивності.

Аналіз узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів є ключовим для оцінки загальної продуктивності та фінансової стійкості підприємства. В умовах економічної нестабільності та війни в Україні ефективне управління ресурсами набуває особливого значення. Для ТОВ «ДВК» у 2021–2023 рр. такі показники, як фондівіддача, рентабельність основних засобів, продуктивність праці, та рівень ефективності використання основних засобів, дозволяють оцінити динаміку розвитку підприємства та його здатність адаптуватися до кризових умов. У табл. 2.12 розглянемо зміну основних показників ефективності за три роки, визначимо ключові тенденції та зробимо висновки щодо ефективності використання основних засобів компанії.

Таблиця 2.12

**Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання
основних засобів ТОВ «ДВК» за 2021-2023 рр.**

Показники	2021	2022	2023	Відхилення 2023 до 2021
1. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	73102,9	84288,4	204411	131308,2
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	36798,2	-421,5	32679,7	-4118,5
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	46324,3	39318,9	39607,6	-6716,7
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	45	46	47	2
5. Фондовіддача, грн.	1,58	2,14	5,16	3,58
6. Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	79,4	-1,07	82,5	3,1
7. Продуктивність праці, грн.	1622,3	1835,5	4355,6	2733,3
8. Рівень ефективності використання ОЗ, %	1,25	-0,02	4,26	3,01

Чистий дохід зріс із 73102,9 тис. грн у 2021 році до 204411 тис. грн у 2023 році, що становить приріст на 131308,2 тис. грн (або майже в 2,8 рази). Таке зростання пов'язане із розширенням виробництва, підвищенням ефективності операційної діяльності або адаптацією підприємства до умов воєнного часу.

Порівняно з 2021 роком, у 2022 році підприємство зазнало збитків (-421,5 тис. грн). Це, ймовірно, стало наслідком впливу війни, зокрема, зростання витрат або зниження рентабельності виробництва. У 2023 році прибуток відновився до 32679,7 тис. грн, хоча це на 4118,5 тис. грн менше, ніж у 2021 році, що вказує на часткову стабілізацію діяльності.

Середньорічна вартість основних засобів зменшилася на 6716,7 тис. грн за аналізований період, що свідчить про скорочення активів або їх зношення внаслідок недостатніх інвестицій у модернізацію в умовах воєнного часу. Кількість працівників зросла на 2 особи (з 45 до 47). Це свідчить про розширення виробничої діяльності в 2023 році, незважаючи на складні економічні умови. Фондовіддача збільшилася з 1,58 грн у 2021 році до 5,16 грн у 2023 році, що вказує на зростання ефективності використання основних засобів. Це підтверджує здатність підприємства генерувати більше доходу з кожної гривні вкладених ресурсів.

Рентабельність ОЗ у 2023 році досягла 82,5%, що на 3,1% більше, ніж у 2021 році. Це свідчить про високий рівень ефективності використання основних засобів, хоча у 2022 році був зафіксований збиток через складні економічні умови. Продуктивність праці зросла на 2733,3 грн, досягнувши 4355,6 грн у 2023 році. Це є позитивним сигналом, оскільки підприємство не лише зберегло, а й покращило продуктивність персоналу. Рівень ефективності використання основних засобів зріс із 1,25% у 2021 році до 4,26% у 2023 році. Збільшення ефективності використання ОЗ свідчить про покращення управління ресурсами та адаптацію до складних умов. Попри виклики, пов'язані з війною, ТОВ «ДВК» змогло суттєво збільшити чистий дохід і підвищити ефективність використання основних засобів. Це свідчить про стійкість підприємства та його здатність адаптуватися до складних умов. У 2022 році підприємство зазнало збитків, що відображає негативний вплив війни, зокрема зростання витрат, зниження попиту або порушення логістики. Однак у 2023 році спостерігається поступове відновлення фінансових показників.

Отже, позитивна динаміка рентабельності основних засобів і продуктивності праці свідчить про ефективне використання наявних ресурсів і здатність підприємства до стабільного розвитку. Зменшення середньорічної вартості основних засобів вказує на необхідність інвестицій у модернізацію та оновлення активів для забезпечення подальшого зростання. Для подальшого підвищення ефективності діяльності підприємству слід зосередитися на інвестиціях у сучасні технології, підвищенні кваліфікації персоналу та вдосконаленні управлінських процесів. Важливо також адаптувати стратегію до поточних умов воєнного часу та використовувати можливості для підтримки стабільного розвитку.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Напрями модернізації та оновлення основних засобів підприємства

Ефективність діяльності аграрних підприємств значною мірою залежить від стану їх основних засобів. В умовах війни аграрний сектор України зазнає суттєвих збитків через руйнування інфраструктури, логістичні обмеження та зростання собівартості виробництва. У таких умовах модернізація та оновлення основних засобів стають критичними для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості підприємств. Війна спричинила: зменшення доступу до якісних матеріалів і обладнання, руйнування частини основних засобів (техніки, будівель, складів), зростання витрат на обслуговування через дефіцит ресурсів.

У межах системи управління основними засобами підприємства, з урахуванням специфіки його діяльності, застосовуються різноманітні заходи, спрямовані на підвищення ефективності використання цих активів. Фізичне та моральне зношення є значним негативним чинником, що впливає на конкурентоспроможність підприємства. Впровадження сучасного технологічного обладнання сприяє економії енергоресурсів і реалізації принципів безвідходного виробництва [44].

Ефективне управління вимагає зосередження на обслуговуванні лише тих фондів, які активно використовуються. Основні засоби, що не задіяні у виробництві, підвищують витрати підприємства, зокрема через зростання податкового навантаження. Зайве обладнання доцільно реалізовувати, наприклад, через його продаж.

Максимізація використання основних фондів досягається шляхом організації дво- або тризмінної роботи, що забезпечує ефективність виробництва та підвищення продуктивності. Використання інноваційного та високотехнологічного обладнання дозволяє зменшити витрати, скоротити

простої, підвищити обсяги виробництва, знизити собівартість продукції та покращити її якість. Високоякісна сировина сприяє збільшенню обсягів випуску продукції, що позитивно впливає на фондовіддачу.

Концентрація основних фондів через комбінування виробництва дозволяє зменшити використання виробничих площ, знизити орендну плату та базу оподаткування, а також підвищити продуктивність з одиниці площі. Своєчасне виконання ремонтів, як поточних, так і капітальних, сприяє зменшенню простоїв обладнання. Впровадження власної ремонтної майстерні дозволяє виконувати роботи якісно та з мінімальними витратами.

Оптимізація транспортувальних процесів і запровадження рекламаций на неякісну сировину дозволяють економити ресурси та скоротити час на підготовку виробничих процесів. Високий рівень професійної підготовки працівників сприяє ефективному використанню основних засобів, підвищенню продуктивності та якості продукції. Скорочення кількості обслуговуючого персоналу знижує витрати на оплату праці та соціальні відрахування, що є важливим чинником зменшення загальних витрат підприємства.

Впровадження сучасних методик управління основними засобами зосереджене на досягненні економії без втрати якості продукції. Застосування іноземних технологій дозволяє зменшити витрати, досягти безвідходного виробництва та підвищити загальну ефективність. Вибір конкретного способу залежить від галузевої спеціалізації підприємства, його поточного стану та особливостей виробничої діяльності [48, с. 14].

Підвищення ефективності використання основних засобів слід розпочинати з детального аналізу їх поточної експлуатації. Наступним етапом є ідентифікація проблемних аспектів і потенційних загроз, що впливають на діяльність підприємства. Оптимізаційні заходи мають фокусуватися передусім на тих основних засобах, які потребують модернізації. У процесі вдосконалення важливо співставляти витрати на покращення використання основних засобів із прогнозованими доходами, які можна отримати після реалізації цих заходів.

Основні напрями модернізації та оновлення основних засобів аграрного підприємства наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Основні напрями модернізації та оновлення основних засобів аграрного підприємства (розроблено автором)

Напрями модернізації	Заходи	Очікувані результати
Впровадження сучасних технологій	Встановлення енергоефективного обладнання, автоматизація процесів, використання «розумної» техніки.	Зниження енергозатрат, підвищення продуктивності.
Ремонт і реконструкція	Проведення капітального ремонту основних засобів, реконструкція пошкодженої інфраструктури.	Поновлення функціональності об'єктів, зниження витрат на обслуговування.
Залучення державних програм	Використання пільгових кредитів, дотацій для закупівлі нової техніки та обладнання.	Доступ до фінансування, зменшення фінансового навантаження.
Диверсифікація ресурсів	Використання альтернативних джерел енергії (сонячні панелі, біогазові установки).	Зниження залежності від зовнішніх постачальників енергії, екологізація виробництва.
Інвестиції в кадровий потенціал	Навчання персоналу роботі з новим обладнанням, підвищення кваліфікації технічного персоналу.	Підвищення ефективності використання основних засобів, зменшення простоїв.

Модернізація та оновлення основних засобів аграрного підприємства під час війни є важливим аспектом забезпечення стійкості та ефективності виробничих процесів в умовах нестабільності. Війна може суттєво впливати на операційну діяльність, однак завдяки впровадженню стратегічних напрямів модернізації можна значно підвищити економічну ефективність і зменшити витрати. Ось кілька напрямів модернізації основних засобів аграрного підприємства, враховуючи умови війни:

Оновлення сільськогосподарської техніки – на заміну старих моделей тракторів, комбайнів та іншої важливої техніки необхідно впроваджувати більш сучасні машини з кращою продуктивністю, меншими витратами пального та більшою надійністю. В умовах війни важливість надійності техніки зростає, оскільки технічні засоби можуть піддаватися додатковим навантаженням через порушення постачання або складні умови експлуатації. Автоматизація та

цифровізація процесів – інтеграція систем GPS-навігації та автоматичних систем управління технікою дозволяє збільшити точність і ефективність виконання сільськогосподарських робіт, знижуючи трудозатрати і зменшуючи залежність від нестабільної людської робочої сили в умовах війни.

Покращення складів і логістики – модернізація складів і систем зберігання продукції, які дозволяють зберігати врожай у більш оптимальних умовах, що особливо важливо під час воєнних конфліктів, коли можуть виникати перебої з постачанням енергетичних ресурсів або транспортуванням. Удосконалення системи водопостачання та зрошення – новітні системи зрошення дозволяють оптимізувати витрати води та підвищити врожайність в умовах, коли ресурси можуть бути обмежені або виникати труднощі з доступом до води в результаті бойових дій.

Запровадження системи планово-попереджувального ремонту (ППР) – ефективне управління основними засобами вимагає організації системи обслуговування техніки для запобігання аваріям і непередбачуваним витратам [46]. Під час війни важливо мати дієві методи для підтримки технічної готовності, оскільки закупівля нової техніки може бути ускладнена. Використання відновлених компонентів – враховуючи можливі труднощі з постачанням нових запасних частин, аграрні підприємства можуть застосовувати відновлені або локально вироблені запчастини, що дозволить знизити витрати на ремонт і заміну обладнання.

Використання альтернативних джерел енергії – аграрні підприємства можуть інвестувати в сонячні панелі, біогазові установки або інші відновлювальні джерела енергії, що дозволяє знизити залежність від традиційних енергоресурсів, ціна на які може коливатися через воєнні дії або бойові дії на території постачання. Модернізація енергоефективних технологій – перехід на більш енергоефективне обладнання дозволяє зменшити витрати на енергоресурси, що особливо актуально, коли вартість енергії може зростати або поставки стають ненадійними.

Зниження негативного впливу на навколишнє середовище – впровадження сучасних технологій для утилізації відходів (наприклад, органічних відходів від вирощування рослин або тварин) може допомогти підприємствам не тільки зменшити витрати, а й зберегти навколишнє середовище. В умовах війни така стратегія допоможе уникнути додаткових екологічних проблем, які можуть погіршити ситуацію в регіоні.

Розширення асортименту продукції – для зменшення ризиків та підвищення стійкості підприємства в умовах війни доцільно розглянути диверсифікацію виробничих процесів. Наприклад, аграрне підприємство може модернізувати обладнання для виробництва не тільки зерна, але й харчових продуктів чи біоенергії.

Резервне забезпечення та планування на випадок надзвичайних ситуацій – важливим аспектом модернізації є створення резервних запасів основних засобів (техніки, матеріалів для ремонту, пального) та розробка плану дій на випадок надзвичайних ситуацій, що може включати евакуацію або переміщення техніки, якщо буде загроза пошкодження підприємства.

Залучення інвестицій та державних субсидій – для покриття витрат на модернізацію підприємства в умовах війни можна використовувати фінансування через державні програми підтримки аграріїв або міжнародні кредити та гранти, що надаються для відновлення аграрного сектору після кризових ситуацій.

Отже, модернізація та оновлення основних засобів аграрного підприємства під час війни є не лише питанням технічного оновлення, але й важливою частиною стратегії адаптації підприємства до змінюваних умов. Інвестиції в нові технології, енергозбереження, підвищення ефективності використання ресурсів і управлінські інновації дозволяють підприємствам зберігати свою стабільність і забезпечувати продовольчу безпеку навіть в умовах війни. Модернізація та оновлення основних засобів є важливими умовами для виживання та подальшого розвитку аграрних підприємств в умовах війни. Основними напрямками є впровадження інновацій, ремонт пошкоджених засобів, залучення державної підтримки та інвестиції у людський капітал. Реалізація цих заходів дозволить

підвищити ефективність використання ресурсів та забезпечити стабільний розвиток аграрного сектору України.

3.2. Перспективи використання інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК»

Сучасний стан аграрної галузі значною мірою визначається глобальними тенденціями технологічної модернізації, які, хоча і відкривають нові можливості, не завжди відповідають реальним потребам та ресурсним обмеженням сільськогосподарських виробників. У цих умовах вітчизняні аграрні підприємства, орієнтуючись на основні принципи інноваційного розвитку, мають адаптувати впровадження інновацій з урахуванням специфіки власного виробництва та наявних ресурсів. Попри суттєві труднощі, обумовлені наслідками військових дій та нестабільністю інноваційної активності, агровиробники намагаються інтегрувати передові науково-технічні розробки у свої технологічні процеси. Пріоритетними напрямками інноваційного розвитку в аграрному секторі є модернізація технологічного обладнання, вдосконалення виробничих процесів і підвищення якості продукції, а також розробка механізмів раціонального використання сировинних ресурсів.

Інноваційний розвиток аграрних підприємств передбачає вибір оптимальних виробничо-технологічних рішень та забезпечення їх практичного впровадження. Однак на практиці більшість агропідприємств стикаються з такими проблемами:

- Недостатня компетенція фахівців щодо реалізації інноваційних проектів.
- Обмежені фінансові ресурси, необхідні для впровадження новітніх технологій.
- Відсутність чіткого механізму вибору оптимальних інноваційних рішень, що уповільнює їх інтеграцію у виробничі процеси.

Важливу роль в інноваційному процесі відіграють сільськогосподарські виробники. Як зазначають дослідники, саме підприємці є ключовими суб'єктами

інноваційної діяльності, які беруть на себе всі ризики та складнощі, пов'язані з комерціалізацією інновацій.

Ефективне функціонування аграрних підприємств у конкурентному середовищі неможливе без активного впровадження інновацій. При цьому слід враховувати не лише економічні чинники, але й закони природи, які визначають специфіку аграрного виробництва (табл. 3.2). Подальший розвиток галузі на інноваційній основі має бути орієнтований на:

- впровадження нових видів техніки, обладнання та технологій;
- вдосконалення селекційної роботи та створення нових сортів рослин і порід тварин;
- використання цифрових інструментів для обліку, аналізу та передачі інформації;
- підвищення кваліфікації працівників;
- запровадження нових форм управління та організації виробництва;
- освоєння нових ринків збуту та логістичних моделей.

Таблиця 3.2

**Основні напрями інноваційного розвитку ТОВ «ДВК» в аграрній галузі
(розроблено автором)**

Напрямок	Зміст заходів	Очікувані результати
Модернізація технічної бази	Оновлення парку техніки, впровадження автоматизованих систем обліку	Зниження витрат, підвищення продуктивності
Цифровізація виробничих процесів	Використання IoT, Big Data для моніторингу та управління виробничими циклами	Підвищення ефективності управління, мінімізація ризиків
Селекційна робота	Створення сортів і порід з високими продуктивними характеристиками	Зростання врожайності, стійкість до змін клімату
Логістика та ринки збуту	Запровадження нових моделей дистрибуції та розвитку ринків	Оптимізація логістичних витрат, підвищення конкурентоспроможності

Сучасний стан аграрної галузі потребує глибоких змін через впровадження інноваційних технологій, що сприятимуть сталому розвитку підприємств. Успіх інноваційної діяльності залежить від готовності агропідприємств до змін, а також від активної підтримки держави та наукових установ. Інноваційний розвиток

галузі забезпечить зростання її конкурентоспроможності та сприятиме створенню передумов для стабільного економічного зростання.

Впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК» забезпечить значну економію ресурсів, зниження витрат на обслуговування та технічний ремонт обладнання, а також покращить якість управлінських рішень завдяки автоматизації процесів обліку і моніторингу. У табл. 3.3 представлені заплановані витрати на впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК».

Таблиця 3.3

Заплановані витрати на впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК» (розроблено автором)

№	Назва технології/заходу	Кількість одиниць	Вартість одиниці (грн)	Загальна вартість (тис. грн)	Характеристика технології
1	Впровадження автоматизованої системи обліку основних засобів	1 комплект	150000	150	Програмне забезпечення для моніторингу та обліку основних засобів.
2	Інноваційне обладнання для обробки сільськогосподарських культур	5 одиниць	300000	1500	Сучасне обладнання для підвищення продуктивності та зменшення витрат.
3	Система моніторингу технічного стану техніки	1 комплект	100000	100	Датчики для відслідковування технічного стану машин та агрегатів.
4	Впровадження безпілотних літальних апаратів (дронів) для аналізу стану посівів	3 одиниці	200000	600	Використання дронів для моніторингу сільськогосподарських угідь.
5	Впровадження програмного забезпечення для автоматизації звітності по основним засобам	1 комплект	120000	120	Програмне забезпечення для автоматизації складання звітності по основним засобам.
Загалом				3470	

Усі технології, представлені в таблиці, спрямовані на підвищення ефективності обліку та використання основних засобів, зменшення витрат на

обслуговування та технічний ремонт, а також на покращення моніторингу стану обладнання. Придбання та впровадження зазначених технологій сприятиме покращенню виробничих процесів і зменшенню витрат на адміністративні та технічні ресурси. Впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК» вимагає значних інвестицій, але дозволить суттєво зменшити витрати на обслуговування та ремонт обладнання, поліпшити облік і моніторинг техніки, що позитивно позначиться на ефективності роботи підприємства в цілому. Придбання нового обладнання та програмного забезпечення підвищить оперативність управлінських рішень та забезпечить економію ресурсів.

Табл. 3.4 надає оцінку ефективності впровадження інноваційних технологій, зокрема, їх короткострокові та довгострокові результати для ТОВ «ДВК». Всі впроваджені технології повинні призвести до значних покращень в управлінні основними засобами, таких як підвищення продуктивності, зменшення витрат та збільшення точності в агрономічних і технічних процесах.

Таблиця 3.4

Оцінка ефективності впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК» (розроблено автором)

№	Назва технології/заходу	Очікувані ефекти	Короткострокові результати	Довгострокові результати
1	Впровадження автоматизованої системи обліку основних засобів	Зниження людського фактора, точність обліку.	Оперативне отримання даних, зниження часу на обробку.	Поліпшення контролю за використанням основних засобів.
2	Інноваційне обладнання для обробки сільськогосподарських культур	Підвищення продуктивності, зменшення витрат на обслуговування.	Зменшення витрат на паливе та обслуговування техніки.	Збільшення врожайності та зниження витрат на виробництво.
3	Система моніторингу технічного стану техніки	Мінімізація аварійних ситуацій, продовження терміну служби техніки.	Раннє виявлення несправностей.	Зниження витрат на капітальний ремонт техніки.
4	Впровадження безпілотних літальних апаратів для аналізу стану посівів	Підвищення точності агрономічних робіт, зменшення витрат часу на обстеження.	Швидка і точна оцінка стану полів.	Оптимізація використання ресурсів та підвищення врожайності.

Продовження табл. 3.4

№	Назва технології/заходу	Очікувані ефекти	Короткострокові результати	Довгострокові результати
5	Впровадження програмного забезпечення для автоматизації звітності по основним засобам	Спрощення звітності, зменшення адміністративних витрат.	Зменшення кількості помилок в звітності.	Ефективне управління основними засобами та зниження фінансових витрат.

Впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК» принесе позитивні результати як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Короткостроково це забезпечить покращення точності обліку, зменшення витрат на технічне обслуговування і адміністрування. Довгостроково підприємство може розраховувати на підвищення продуктивності, зниження витрат на ремонти та покращення врожайності.

Табл. 3.5 містить оцінку доцільності реалізації заходів з впровадження інновацій в управлінні основними засобами на ТОВ «ДВК». Вона дозволяє оцінити витрати на реалізацію кожного заходу в порівнянні з очікуваними фінансовими ефектами, а також вказує на можливі зміни в розподілі ресурсів і час до досягнення результату.

Таблиця 3.5

Оцінка доцільності реалізації заходів щодо впровадження інновацій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК» (розроблено автором)

Фактор	Вартість реалізації заходу (тис. грн)	Очікуваний фінансовий ефект (тис. грн/рік)	Перерозподіл ресурсів	Час до досягнення результату
1	2	3	4	5
Впровадження автоматизованої системи обліку основних засобів	150	200	Зменшення витрат на адміністративний персонал та звітність.	1 рік
Інноваційне обладнання для обробки сільськогосподарських культур	1500	2500	Збільшення врожайності, зменшення витрат на технічне обслуговування.	2 роки

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4	5
Система моніторингу технічного стану техніки	100	150	Зниження витрат на ремонти та простою техніки.	1 рік
Впровадження безпілотних літальних апаратів для аналізу стану посівів	600	800	Збільшення точності агрономічних оцінок.	1 рік
Впровадження програмного забезпечення для автоматизації звітності по основним засобам	120	180	Полегшення процесу складання звітності та скорочення часу на обробку даних.	1 рік

Впровадження запропонованих інновацій дозволить ТОВ «ДВК» значно знизити витрати на утримання основних засобів та поліпшити ефективність аграрного виробництва, що в перспективі дасть змогу підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Отже, реалізація заходів щодо впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами є доцільною для ТОВ «ДВК», оскільки витрати на їх впровадження будуть компенсовані фінансовими вигодами вже протягом одного-два років. Зниження витрат на технічне обслуговування, збільшення врожайності та точності агрономічних оцінок допоможуть підвищити ефективність і конкурентоспроможність підприємства на ринку.

3.3. Розробка заходів для оптимізації використання основних засобів та оцінка економічної ефективності запропонованих заходів у ТОВ «ДВК»

У контексті впровадження заходів для оптимізації використання основних засобів на підприємстві ТОВ «ДВК», особливу увагу слід приділити ефективності застосованих заходів, їхньому фінансовому впливу та потенційним ризикам, особливо в умовах воєнного стану, що може впливати на доступність ресурсів, логістику та загальні умови ведення бізнесу. Для забезпечення комплексного підходу до управління основними засобами пропонується розглянути низку ключових таблиць, що дозволяють систематизувати планування, оцінку

економічної ефективності, фінансово-економічні показники та ризики від впровадження заходів.

У табл. 3.6 представлені основні заходи, які передбачаються для оптимізації використання основних засобів ТОВ «ДВК». Враховуючи воєнні умови, особлива увага приділяється тим заходам, що сприяють зниженню витрат на ремонти та обслуговування, підвищенню надійності техніки та забезпеченню безперервної роботи підприємства. Заплановані заходи спрямовані на оптимізацію обслуговування техніки, що дозволить значно знизити ризики аварій та простоїв. Вартість впровадження кожного заходу оцінюється на основі потреби в ресурсах і впливі на зниження витрат.

Таблиця 3.6

**Заплановані заходи для оптимізації використання основних засобів
ТОВ «ДВК» (розроблено автором)**

№	Назва заходу	Опис заходу	Очікуваний ефект	Вартість впровадження (тис. грн)
1	Впровадження системи планово-попереджувального ремонту	Оновлення підходів до обслуговування техніки та обладнання для попередження поломок	Зниження кількості аварій, підвищення надійності техніки	120
2	Оптимізація процесу обліку основних засобів	Автоматизація обліку та управління основними засобами для зменшення витрат на адміністрування	Зменшення витрат на управління, підвищення точності даних	150
3	Покращення організації використання техніки	Розподіл техніки за часовими зонами, оптимізація робочих змін	Зниження простоїв, підвищення продуктивності	80
4	Впровадження інноваційних методів утримання основних засобів	Введення нових технологій для збільшення терміну служби обладнання	Зниження витрат на технічне обслуговування та ремонт	100
5	Розширення автоматизованого моніторингу технічного стану	Встановлення датчиків для моніторингу технічного стану обладнання	Мінімізація аварій, покращення управління технікою	90

Впровадження системи планово-попереджувального ремонту та оптимізація обліку основних засобів дозволять зменшити витрати на обслуговування та

ремонти, що є критично важливим в умовах непередбачуваних перебоїв у постачанні ресурсів через війну. Інвестування у новітні технології та розширення автоматизованих систем для моніторингу технічного стану дозволить зменшити ризики аварій та підвищити загальну ефективність підприємства.

Впровадження запропонованих заходів дозволить ТОВ «ДВК» значно підвищити ефективність використання основних засобів, зменшити витрати на обслуговування та ремонти, а також покращити контроль за технічним станом обладнання. Табл. 3.7 демонструє очікувані економічні результати від впровадження запропонованих заходів, оцінюючи як короткострокові, так і довгострокові ефекти. Враховуючи воєнний контекст, важливим аспектом є підвищення стабільності та зниження витрат у довгостроковій перспективі, що дозволить підприємству зберегти конкурентоспроможність на ринку.

Таблиця 3.7

Очікувана економічна ефективність впровадження заходів для оптимізації основних засобів ТОВ «ДВК» (розроблено автором)

№	Назва заходу	Очікувані фінансові результати	Короткострокові ефекти	Довгострокові ефекти
1	Впровадження системи планово-попереджувального ремонту	Зниження витрат на несанкціоновані ремонти	Зменшення несанкціонованих ремонтів	Підвищення тривалості служби техніки
2	Оптимізація процесу обліку основних засобів	Зменшення витрат на адміністрацію та звітність	Автоматизація процесів обліку	Підвищення точності управлінських рішень
3	Покращення організації використання техніки	Зниження витрат на простій техніки	Збільшення кількості відпрацьованих годин	Підвищення продуктивності та скорочення витрат
4	Впровадження інноваційних методів утримання основних засобів	Зниження витрат на технічне обслуговування	Скорочення кількості поломок	Збільшення терміну служби техніки
5	Розширення автоматизованого моніторингу технічного стану	Зменшення витрат на аварії та непередбачені ремонти	Підвищення точності прогнозування поломок	Зниження витрат на капітальні ремонти

Кожен захід має чітко визначені фінансові результати, які будуть проявлятися як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Зокрема, система планово-попереджувального ремонту має не лише знизити витрати на

несанкціоновані ремонти, а й забезпечити більш тривалий термін служби техніки, що дозволить уникнути зайвих витрат в умовах обмеженого фінансування через війну. У короткостроковій перспективі підприємство отримає значні фінансові вигоди від зменшення витрат на несанкціоновані ремонти та адміністративні витрати. В довгостроковій перспективі, зокрема завдяки оптимізації обліку основних засобів та впровадженню інноваційних методів утримання, компанія зможе досягти стабільності в управлінні витратами та збільшення тривалості служби техніки.

Очікується, що реалізація запропонованих заходів надасть значні економічні вигоди для ТОВ «ДВК», як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Це включатиме зниження витрат на утримання основних засобів, а також підвищення ефективності та надійності їх використання. У табл. 3.8 представлені фінансово-економічні показники, що дозволяють оцінити ефективність заходів щодо оптимізації використання основних засобів ТОВ «ДВК». Аналіз цих показників дозволить компанії побачити, як швидко окупляться інвестиції в зазначені заходи та які вигоди вони принесуть підприємству в умовах обмежених ресурсів через війну.

Таблиця 3.8

Фінансово-економічні показники для оцінки ефективності заходів щодо оптимізації основних засобів ТОВ «ДВК» (розроблено автором)

№	Назва заходу	Вартість впровадження (тис. грн)	Очікуваний фінансовий ефект (тис. грн/рік)	Час до досягнення ефекту (роки)	Перерозподіл ресурсів
1	2	3	4	5	6
1	Впровадження системи планово-попереджувального ремонту	120	150	1	Зменшення витрат на ремонтні роботи
2	Оптимізація процесу обліку основних засобів	150	180	1	Зменшення адміністративних витрат
3	Покращення організації використання техніки	80	120	1	Зменшення витрат на прості техніки

Продовження табл. 3.8

1	2	3	4	5	6
4	Впровадження інноваційних методів утримання основних засобів	100	130	1	Скорочення витрат на обслуговування та ремонт
5	Розширення автоматизованого моніторингу технічного стану	90	110	1	Підвищення ефективності прогнозування поломок

Для кожного заходу наведена вартість впровадження, очікуваний фінансовий ефект та час до досягнення ефекту, що дає змогу оцінити перспективність кожного заходу. Перерозподіл ресурсів включає оптимізацію витрат на технічне обслуговування та адміністративні витрати, що особливо важливо в умовах фінансової нестабільності. Враховуючи запропоновані показники, підприємство зможе швидко відновити витрати на впровадження заходів, забезпечуючи значні економічні вигоди. Оптимізація витрат на обслуговування техніки та зменшення адміністративних витрат дозволить підприємству функціонувати ефективно навіть в умовах нестабільної економічної ситуації, пов'язаної з війною. Враховуючи вартість реалізації заходів та очікувані фінансові ефекти, інвестиції в ці заходи є економічно обґрунтованими та повинні забезпечити повернення витрат протягом одного року. Це дозволить знизити витрати на технічне обслуговування та збільшити ефективність використання основних засобів.

Оцінка ризиків є невід'ємною частиною процесу планування та впровадження заходів для оптимізації використання основних засобів на підприємстві. У табл. 3.9 розглядаються можливі ризики, пов'язані з реалізацією кожного заходу, та запропоновані способи їх зниження в умовах війни, коли непередбачувані ситуації можуть значно ускладнити нормальну діяльність. Оцінка ризиків є важливою для ефективного впровадження запропонованих заходів. Основними ризиками є технічні збої або високі витрати на нові технології. Рекомендовано впроваджувати заходи поступово та регулярно моніторити їх виконання.

Таблиця 3.9

Оцінка ризиків впровадження заходів з оптимізації основних засобів**ТОВ «ДВК» (розроблено автором)**

№	Назва заходу	Оцінка ризику	Можливі причини ризиків	Заходи для зниження ризиків
1	Впровадження системи планово-попереджувального ремонту	Середній	Невиконання плану технічного обслуговування	Розробка чітких графіків та контролю виконання
2	Оптимізація процесу обліку основних засобів	Низький	Технічні збої в програмному забезпеченні	Вибір перевіреного програмного забезпечення
3	Покращення організації використання техніки	Низький	Невиконання плану використання техніки	Впровадження гнучких графіків роботи техніки
4	Впровадження інноваційних методів утримання основних засобів	Середній	Високі витрати на нові технології	Поетапне впровадження інновацій
5	Розширення автоматизованого моніторингу технічного стану	Низький	Проблеми з датчиками та програмним забезпеченням	Регулярний моніторинг та технічна підтримка

Враховані ризики, що можуть виникнути в процесі реалізації заходів, такі як технічні збої, високі витрати на нові технології та проблеми з виконанням плану. Для кожного ризику запропоновані конкретні заходи, що дозволяють їх мінімізувати, наприклад, поетапне впровадження інноваційних методів.

Оцінка ризиків дозволяє зменшити можливі негативні наслідки впровадження заходів, зокрема у воєнних умовах, коли доступ до ресурсів та стабільність виробничих процесів можуть бути порушені. Рекомендовано запроваджувати заходи поступово та постійно здійснювати моніторинг їх виконання для своєчасного реагування на можливі проблеми.

Отже, загалом, впровадження запропонованих заходів дозволить ТОВ «ДВК» значно підвищити ефективність використання основних засобів, знизити витрати та забезпечити стабільність функціонування підприємства навіть в умовах воєнного стану.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Основні засоби є фундаментальними елементами для забезпечення ефективності виробничих процесів підприємства, відіграючи важливу роль у підтримці стабільної діяльності та забезпеченні розвитку. Вивчення понять і класифікації основних засобів дозволяє не лише глибше зрозуміти їх роль в організаційних процесах, а й забезпечити їх правильне використання та облік, що є критично важливим для фінансової стабільності і зростання підприємств. Різноманітність підходів до визначення основних засобів свідчить про багатогранність цього поняття, однак всі визначення акцентують на їхній довгостроковій природі та важливості для виробничої діяльності. Класифікація основних засобів за функціями та категоріями дозволяє підприємствам оптимізувати їх використання, що сприяє підвищенню продуктивності, зменшенню витрат та посиленню конкурентоспроможності.

Основні засоби є важливою складовою аграрного виробництва, забезпечуючи ефективність виробничих процесів і підтримку економічної стабільності аграрних підприємств. У звичайних умовах вони відіграють роль фундаменту для розвитку та оптимізації сільськогосподарського сектору, підвищуючи продуктивність праці, знижуючи витрати та сприяючи впровадженню новітніх технологій. Однак, в умовах війни значення основних засобів ще більше зростає, оскільки вони стають основним ресурсом для відновлення та підтримки функціонування аграрної галузі, що зазнає значних руйнувань. Збереження та відновлення основних засобів є важливими завданнями для аграрних підприємств під час бойових дій. Це вимагає ефективних стратегій, таких як ремонт та відновлення техніки, мобільність інфраструктури та впровадження інноваційних технологій. Відновлення основних засобів сприяє не лише стабільності виробництва, але й забезпечує продовольчу безпеку, стабільність аграрних підприємств та відновлення економіки країни після

завершення бойових дій. Таким чином, основні засоби в аграрному виробництві є основою для сталого розвитку аграрного сектору, підвищення конкурентоспроможності, а також забезпечення продовольчої безпеки та економічної стабільності в умовах війни та після її завершення.

Нормативно-правове регулювання використання основних засобів в аграрному секторі України є важливою складовою забезпечення ефективного розвитку сільського господарства. Законодавство визначає основні принципи обліку, амортизації та збереження основних засобів, що сприяє підвищенню ефективності виробництва та зниженню витрат аграрних підприємств. Крім того, державна підтримка, зокрема через податкові пільги та інвестиційні програми, дозволяє аграріям оновлювати технічне оснащення, покращувати економічну ситуацію та підвищувати конкурентоспроможність на ринку. Важливими елементами є також механізми для реструктуризації заборгованості та підтримка інвестицій у галузь, що дозволяє забезпечити стійкий розвиток аграрних підприємств в умовах змінюваних економічних реалій.

У результаті проведеного аналізу організаційно-економічної діяльності ТОВ «ДВК» можна зробити кілька висновків. Підприємство має стабільну організаційну структуру та прозору структуру власності, що сприяє ефективному управлінню та адаптації до змін на ринку. Динаміка персоналу свідчить про помірне зростання кількості співробітників, що може свідчити про розширення діяльності або підвищення виробничих потужностей. Фінансовий аналіз показав позитивні тенденції в розвитку оборотних активів, що свідчить про поліпшення фінансової стабільності підприємства. Однак, зменшення обсягу необоротних активів та зниження довгострокових біологічних активів вимагають уваги та подальшого стратегічного планування для забезпечення стійкого розвитку в майбутньому.

Чистий дохід ТОВ «ДВК» зріс з 73,1 млн грн у 2021 році до 204,4 млн грн у 2023 році, що є приростом на 131,3 млн грн (приблизно в 2,8 рази) завдяки розширенню виробництва та адаптації до умов війни. У 2022 році підприємство зазнало збитків через вплив війни, але в 2023 році прибуток відновився до 32,7

млн грн, хоча й знизився порівняно з 2021 роком. Зменшення середньорічної вартості основних засобів на 6,7 млн грн вказує на їх зношення через недостачу інвестицій. Водночас, кількість працівників зросла, що відображає розширення діяльності. Зростання фондівіддачі та рентабельності основних засобів підтверджує підвищення ефективності. У 2023 році також зросла продуктивність праці. Ці фактори свідчать про стійкість та адаптивність підприємства, незважаючи на економічні труднощі.

Протягом періоду 2021-2023 років ТОВ «ДВК» демонструє позитивну динаміку в частині використання основних засобів, зокрема в показниках рентабельності та оборотності. Однак зберігається проблема з їхнім зносом, що потребує подальших інвестицій в оновлення та модернізацію. Спостерігається значне покращення ефективності використання основних засобів у 2023 році, але війна вплинула на деякі показники, зокрема на зниження вартості основних засобів та обсяги нових надходжень. Необхідність оновлення основних засобів залишається актуальною для підтримки їхньої ефективності в майбутньому.

Модернізація та оновлення основних засобів аграрного підприємства в умовах війни є ключовими чинниками для забезпечення стабільності і ефективності виробничих процесів. Важливими напрямками є впровадження сучасних технологій, автоматизація виробництва, а також удосконалення інфраструктури і логістики. Це дозволяє зменшити витрати на енергоресурси, підвищити продуктивність і якість продукції. Водночас, особлива увага повинна приділятися ремонту та реконструкції пошкоджених об'єктів, використанню альтернативних джерел енергії та інвестиціям в кадри, що є важливими для стабільної роботи підприємства під час кризових ситуацій. Врахування цих факторів дає можливість аграрним підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність та адаптуватися до умов нестабільності.

Впровадження інноваційних технологій в управлінні основними засобами ТОВ «ДВК» принесе позитивні результати в короткостроковій та довгостроковій перспективах. У короткостроковому періоді підприємство зможе значно знизити витрати на обслуговування та ремонт обладнання, поліпшити точність обліку та

зменшити людський фактор завдяки автоматизації. Реалізація довгострокової перспективи впровадження таких технологій дозволить знизити загальні витрати на виробництво, покращити контроль за використанням основних засобів, підвищити продуктивність та конкурентоспроможність підприємства. Зрештою, це забезпечить не лише економічну вигоду для ТОВ «ДВК», але й сприятиме сталому розвитку аграрного сектору, підвищенню ефективності виробничих процесів і зростанню конкурентоспроможності компанії.

Розробка та впровадження заходів для оптимізації використання основних засобів у ТОВ «ДВК» сприяють підвищенню економічної ефективності та зниженню витрат, що особливо важливо в умовах воєнного стану. Запропоновані заходи включають:

1. Впровадження системи планово-попереджувального ремонту – зниження кількості аварій та підвищення надійності техніки.
2. Оптимізація процесу обліку основних засобів – автоматизація обліку для зменшення витрат на адміністрування та підвищення точності управлінських рішень.
3. Покращення організації використання техніки – зниження простоїв та підвищення продуктивності.
4. Впровадження інноваційних методів утримання основних засобів – збільшення терміну служби техніки та зниження витрат на технічне обслуговування.
5. Розширення автоматизованого моніторингу технічного стану – зниження витрат на аварії та непередбачені ремонти.

У результаті, підприємство зможе значно знизити витрати на обслуговування та ремонти, підвищити ефективність використання техніки та забезпечити безперервну роботу навіть за умов обмежених ресурсів через війну. Очікується, що ці заходи принесуть економічні вигоди як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, включаючи зниження адміністративних витрат і підвищення продуктивності.

Фінансово-економічні показники оцінки ефективності заходів (наприклад, скорочення витрат на технічне обслуговування та ремонт, підвищення ефективності прогнозування поломок) підтверджують, що інвестиції в ці заходи є економічно обґрунтованими та забезпечать швидке повернення витрат.

Однак важливим аспектом є необхідність оцінки ризиків, таких як можливі затримки у впровадженні або недосягнення очікуваних результатів через непередбачувані обставини. Для цього необхідно розробити стратегії мінімізації ризиків, враховуючи нестабільність, пов'язану з війною.

У підсумку, реалізація запропонованих заходів дозволить ТОВ «ДВК» зміцнити свої позиції на ринку, зберігати конкурентоспроможність та забезпечити сталий розвиток навіть в умовах економічної нестабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник. Київ : КНЕУ, 2015. 779 с.
2. Бабій В. Роль основних засобів у процесі виробництва. Наукові записки . Серія: економіка. 2015 р. № 10. С. 200–202.
3. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в обліку. Київ : КНТЕУ, 2016. 362 с.
4. Білоусов А. Про проблеми практичного застосування нового порядку переоцінки основних засобів. Бухгалтерський облік і аудит. 2020. № 9. С. 21–23.
5. Білоченко А., Гуца І. Організаційні аспекти фінансового забезпечення агропромислового комплексу: досвід розвинених країн. *Шлях науки*. 2022. № 8 (7). С. 1011-1020.
6. Бутинець Т. А. Основні засоби: точка зору економіста. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/4034/1/22.pdf> (дата звернення: 20.11.2024)
7. Гарбар Ж. В. Пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності в галузі рослинництва. *Агросвіт*. 2021. № 12. URL: <https://doi.org/10.32702/2306&6792.2021.12.9> (дата звернення: 20.11.2024)
8. Домбровська Н. Р. Економічна сутність основних засобів та їх класифікація. *Економічні науки Серія «Облік і фінанси»*. Випуск 9 (33). Ч. 1. 2018. С. 340–349.
9. Єфанов В. Сучасні аспекти фінансової стійкості господарюючих суб'єктів в системі агробізнесу України. *Управління змінами та інновації*. 2023. № 6. С. 20-24.
10. Захарчук О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку основних виробничих засобів сільського господарства. *Економіка АПК*. 2019. № 11. С. 49–54
11. Захарчук О. В., Навроцький Я. Ф., Вишневецька О. В.. Сучасний стан та перспективи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. *Економіка АПК*. 2021. № 6. С. 79-88.

12. Ільяш Л. Документальне оформлення списання основних засобів і малоцінних предметів. *Головбух*. 2017. № 22. С. 44–51
13. Колісник О. П., Поліщук М. С. Теоретичні аспекти обліку основних засобів. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1282-1289.
14. Костенко В. В. Удосконалення обліку основних фондів – необхідність здійснення процесів відтворення. *Статистика України*. 2016. № 1. С. 73–75.
15. Костирко Л., Соломатіна Т. Бюджетна підтримка розвитку фінансового потенціалу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки. *Молодий вчений*. 2020. № 3 (79). С. 227-232.
16. Кузьома В. В. Проблемні аспекти та напрями удосконалення обліку основних засобів в аграрних підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаїв. 2017. Вип. 4. С. 1080–1083.
17. Кухта К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 21-22. С. 106-111.
18. Лега О. В., Гусаренко Н. Ю. Організаційно-інформаційна модель аналізу основних засобів. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституціональних змін : матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (м. Полтава, 21 жовтня 2021р.)*; за ред. Пилипенко К.А. Полтава : ПДАУ, 2021. С. 236-240.
19. Матвійчук Л. Формування інформаційно-організаційної системи управління та обліку основними засобами аграрних підприємств. *Економічний дискурс*. 2020. № 1(1). С. 41–51.
20. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби. Документ 929_014, поточна редакція – Редакція від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text (дата звернення: 20.11.2024)
21. Міньковська А. В., Шаповалов Є. В., Іонова К. О. Облік основних засобів: фінансовий та податковий аспекти. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2023. № 10. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-09-03> (дата звернення: 20.11.2024)

22. Мірошніченко В. О. Резерви посилення фінансового потенціалу аграрних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 12, частина 2. С. 24-28.

23. Могилова М. М. До питання оцінки агробізнесу в угодах М&А. *Агросвіт*. 2021. № 23. С. 3-9.

24. Могилова М.М., Єфімцева Л.О. Відтворення основних засобів у частині їх формування як об'єкт менеджменту підприємств багатокладної аграрної економіки України. *Empirio*. 2024. № 1. С. 101–111.

25. Мулик Т. О. Аналіз основних засобів підприємства: методичні та практичні аспекти. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 46. С. 113-123.

26. Навроцький Я. Ф., Петров В. М., Ковальов С. М. Державна підтримка матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва в умовах нестабільності. *Наукові перспективи*. 2024. № 3(45). С. 642-655.

27. Олійник Є. В. Удосконалення методики аналізу процесів відтворення основних засобів. *Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. Том 18. № 2. С. 195-200.*

28. Отрошко О. В. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ. Знання. 2016. 334 с.

29. Офіційна фінансова звітність ТОВ «ДВК». URL: <https://clarity-project.info/edr/30580875/finances> (дата звернення: 20.11.2024)

30. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/> (Дата звернення: 20.11.2024).

31. Пиріжок С. Є. Експлуатація основних засобів: ідентифікація основних засобів для потреб бухгалтерського обліку. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3755/1/185.pdf> (дата звернення: 20.11.2024)

32. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291. Документ z1557-11, чинний,

поточна редакція – Прийняття від 09.12.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 20.11.2024)

33. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010. Документ 2755-VI, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.08.2021, підстава – 1600-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.11.2024)

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 25 вересня 2009 року № 1125 (із змінами і доповненнями). Документ z0288-00, поточна редакція – Редакція від 03.11.2020, підстава – z1020-20. Документ z0288-00, поточна редакція – Редакція від 29.07.2022, підстава – z0779-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 20.11.2024)

35. Полуянова О. І. Завдання підсистеми управління відтворенням основних засобів на підприємстві в сучасних умовах господарювання. *Економіка розвитку*. 2016. № 1 (69). С. 83-88.

36. Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів: Наказ Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. Документ v0561201-03, поточна редакція – Редакція від 14.01.2020, підстава – v0006201-20. Документ v0561201-03, поточна редакція – Редакція від 18.10.2022, підстава – v0337201-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення: 20.11.2024)

37. Про врегулювання заборгованості за бюджетними позичками, наданими державним та іншим сільськогосподарським підприємствам усіх форм власності і господарювання через обслуговуючі, заготівельні і переробні підприємства, та реструктуризацію заборгованості зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) переробних підприємств агропромислового комплексу: Закон України. Документ 2237-III, чинний, поточна редакція – Прийняття від 18.01.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2237-14#Text> (Дата звернення: 20.11.2024).

38. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції: Закон України. Документ 468/97-ВР, чинний, поточна редакція – Редакція від 20.09.2018, підстава – 2518-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 44, ст.281. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/468/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звернення: 20.11.2024).

39. Про державну підтримку сільського господарства: Закон України. Документ 1877-IV, чинний, поточна редакція – Редакція від 31.12.2023, підстава – 2801-IX. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 49, ст.527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (Дата звернення: 20.11.2024).

40. Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2006, № 47, ст.464. Документ 229-V, чинний, поточна редакція – Редакція від 31.03.2023, підстава – 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-16#Text> (Дата звернення: 20.11.2024).

41. Про заходи щодо прискорення розвитку аграрного ринку: Указ Президента України. Документ 694/2002, поточна редакція – Прийняття від 08.08.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/694/2002#Text> (Дата звернення: 20.11.2024).

42. Про додаткові заходи щодо дальшого розвитку лізингу в аграрному секторі економіки: Указ Президента України від 3 лютого 2001 р. № 111/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111/2001#Text> (Дата звернення: 20.11.2024).

43. Смашнюк О. В. Особливості обліку основних засобів на підприємстві. URL: http://www.vtei.com.ua/images/2020/25_03_2020/3/17.pdf (дата звернення: 20.11.2024)

44. Томашук І. В., Борболук Є. А. Значення аграрного сектора економіки у забезпеченні продовольчої безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-26> (Дата звернення: 20.11.2024).

45. Федуняк І. О., Гурська І. С. Роль сільських домогосподарств у розвитку економіки України. *Агросвіт*. 2016. № 6. С. 8–11.

46. Федун І. Л., Стецько М. В. Державне регулювання розвитку малого підприємництва в аграрній сфері. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-65> (Дата звернення: 20.11.2024).

47. Фененко П.О., Онищенко В.В. Роль бюджетного фінансування у підтримці економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2016. № 7. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek2016718> (Дата звернення: 20.11.2024).

48. Шеленко Д., Шпикуляк О., Баланюк І. Оцінювання результативності використання економічного потенціалу сільських територій регіону: аспекти сталого розвитку. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8 (08). С. 12-16.

49. Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. Інституціональний аналіз розвитку підприємництва в аграрному секторі економіки: методичний аспект. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 73-82.

50. Шпикуляк О. Г., Пугачов М. І., Грищенко О. Ю., Ксенофонтова К. Ю. Економічні тенденції розвитку аграрного підприємництва в сучасних умовах: аспекти воєнного часу. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2023. № 41. С. 170-178.

51. Яцух О. О. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. 467 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Дата звіту 23.02.2023
 Період 2022 рік, 12 міс
 Бухгалтер Лашко Ольга Іванівна
 КАТОТТГ UA12140330010029935
 Кількість працівників 46
 Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	10.70	8.20
первісна вартість	1001	21.10	25.80
накопичена амортизація	1002	10.40	17.60
Незавершені капітальні інвестиції	1005	4 239.00	6 484.10
Основні засоби:	1010	46 324.30	39 318.90
первісна вартість	1011	92 463.30	96 685.10
знос	1012	46 139.00	57 366.20
Довгострокові біологічні активи	1020	1 647.50	12.00
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	43 243.70	43 243.70
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	95 465.20	89 066.90
II. Оборотні активи Запаси:	1100	88 665.50	102 831.20
у тому числі готова продукція	1103	50 969.60	80 024.00
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	813.80	897.90
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	180.70	10 179.30
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	13 883.70	13 318.90
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Г роші та їх еквіваленти	1165	12 058.40	2 895.00
Витрати майбутніх періодів	1170	0.00	6.20
Інші оборотні активи	1190	496.70	343.10
Усього за розділом II	1195	116 098.80	130 471.60
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	211 564.00	219 538.50

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	30.00	30.00
Додатковий капітал	1410	4 078.80	4 078.80
Резервний капітал	1415	45.80	45.80
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	115 386.10	114 964.60
Неоплачений капітал	1425	0.00	

Усього за розділом I	1495	119 540.70	119 119.20
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	56 609.80	46 229.60
Короткострокові кредити банків	1600	9 835.00	15 500.00
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	30.80	144.80
розрахунками з бюджетом	1620	638.10	125.80
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	125.50	231.30
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	24 784.10	38 187.80
Усього за розділом III	1695	35 413.50	54 189.70
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	211 564.00	219 538.50

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	84 288.40	73 102.90
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	44 083.50	38 503.50
Інші операційні доходи	2120	14 384.90	15 689.90
Інші операційні витрати	2180	51 032.10	10 401.30
Інші доходи	2240	1 464.70	709.70
Інші витрати	2270	5 443.90	3 799.50
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	100 138.00	89 502.50
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	100 559.50	52 704.30
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	-421.50	36 798.20
Податок на прибуток	2300		0.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	-421.50	36 798.20

Дата звіту 21.02.2024
 Період 2023 рік, 12 міс
 Бухгалтер Лашко Ольга Іванівна
 КАТОТТГ UA12140330010029935
 Кількість працівників 47

Фінансова звітність малого підприємства

Актив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	8.20	184.60
первісна вартість	1001	25.80	216.90
накопичена амортизація	1002	17.60	32.30
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6 484.10	6 910.20
Основні засоби:	1010	39 318.90	39 607.60
первісна вартість	1011	96 685.10	101 379.50
знос	1012	57 366.20	61 771.90
Довгострокові біологічні активи	1020	12.00	12.00
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	43 243.70	43 243.70
Інші необоротні активи	1090	0.00	
Усього за розділом I	1095	89 066.90	89 958.10
II. Оборотні активи Запаси:	1100	102 831.20	94 929.90
у тому числі готова продукція	1103	80 024.00	37 449.70
Поточні біологічні активи	1110	0.00	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	897.90	4 932.10
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	10 179.30	3 852.90
у тому числі з податку на прибуток	1136	0.00	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	13 318.90	34 166.70
Поточні фінансові інвестиції	1160	0.00	
Г роші та їх еквіваленти	1165	2 895.00	1 671.00
Витрати майбутніх періодів	1170	6.20	6.20
Інші оборотні активи	1190	343.10	428.60
Усього за розділом II	1195	130 471.60	139 987.40
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0.00	
Баланс	1300	219 538.50	229 945.50

Пасив

Назва рядка	Код рядка	На початок звітного року, тис. грн	На кінець звітного періоду, тис. грн
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	30.00	30.00
Додатковий капітал	1410	4 078.80	4 078.80
Резервний капітал	1415	45.80	45.80
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	114 964.60	147 644.30
Неоплачений капітал	1425	0.00	
Усього за розділом I	1495	119 119.20	151 798.90

II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	46 229.60	32 253.80
Короткострокові кредити банків	1600	15 500.00	19 958.80
III. Поточні зобов'язання Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	0.00	
товари, роботи, послуги	1615	144.80	8 797.70
розрахунками з бюджетом	1620	125.80	121.40
у тому числі з податку на прибуток	1621	0.00	
розрахунками зі страхування	1625	0.00	
розрахунками з оплати праці	1630	231.30	246.50
Доходи майбутніх періодів	1665	0.00	
Інші поточні зобов'язання	1690	38 187.80	16 768.40
Усього за розділом III	1695	54 189.70	45 892.80
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0.00	
Баланс	1900	219 538.50	229 945.50

Звіт про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, тис. грн	За аналогічний період попереднього року, тис. грн
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	204 411.10	84 288.40
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	128 734.70	44 083.50
Інші операційні доходи	2120	34 319.10	14 384.90
Інші операційні витрати	2180	59 112.70	51 032.10
Інші доходи	2240	2 724.50	1 464.70
Інші витрати	2270	20 927.60	5 443.90
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	241 454.70	100 138.00
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	208 775.00	100 559.50
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	32 679.70	-421.50
Податок на прибуток	2300		0.00
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	32 679.70	-421.50